

GAZDASÁGI LAPOK

Alapította KORIZMOS LÁSZLÓ
1849-ben.

MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.

VEZÉRELV:
Mozunk messi gazdaságunkba
helyes arányokat.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Egész évre . . . . . 20 kor.
Fél évre . . . . . 10 „
Negyed évre . . . . . 5 „

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, VIII., József-utca 15. sz.

Az „Állattenyésztési és Tejgazdasági Lapok” ingyen mellékletével.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőséghez, az előfizetési és hirdetési pénzek a kiadóhivatalhoz czímszandók.

HIRDETÉSEKET

A lap kiadóhivatala vesz fel.
Árjegyzék ingyen és bérmentve.
Hirdetési mellékletek jutányos árban fogad-
tatnak el.

Az e lapokban foglalt czikkeikért minden utánnomási jog fentartva.

KÉZIRATOKAT A SZERKESZTŐSÉG NEM AD VISSZA

TELEFON: József 40-66.

TARTALOM.

	Lap
Szemle. Ix.	739
Az aktuális gazdasági kérdésekről	740
Tárca. — Motor a puszta. — Klaszok Ödön	740
Van-e a chilisalétromnak utóhatása? — Gyárfás József	742
A csávizás. — Dr. Rapalos Raymund	743
Száritott gyümölcsök készítése. — Balogh Bálint	744
Könyvismertetés	744
Kérdések és feleletek	745
Kérdések: Fehérhere agyagon. N. K. — Sárgarépa- velés. L. F. — Vinczellér nagyobb szőlőre. S. O. — Iparosítás. N. I.	
Feleletek: Romlott polyva helyett szeoska. Végh Kálmán Mátyás. — Zöld-csalamádé megfagyása. Végh Kálmán Mátyás. — Gyümölcsfák törzsének ápolása. Balogh Bálint. — Végh Kálmán Mátyás. — Minő festő- anyag alkalmas hordókra. Sz. G.	
Aprók	746
Hírek	746

SZEMLE.

(A gazdasági helyzet. — A német bankráta fél szá-
zalékkal enyhült. — A világ gabonapiacairól. —
Nincs annyi liszt mint mondják. — Állásfoglalás a
börzén a malmok ellen.)

Most mindenfelől elhangzik a panasz a miről már multkor említést tevünk, hogy az eső elkerülhetetlenül szükséges. A szántás nehéz, a föld nagyon rögzös és igen egyenetlenül és nehezen kell ki a vetés. A legnekezebb Howard-féle boronákkal sem lehet a rögzöket elaprózni, hogy a talaj felülete simább legyen. Ott a hol közvetlenül a szántás után tárcásznak, ott sima, felaprózott felületet érnek el, de nyolcz ökor sem bírja ki a tárcás borona vontatását. Elérkezett volna annak ideje, hogy kisebb és pénzbelileg megközelíthetőbb benzin-traktorok Amerika jóvoltából jöjjenek és használatba vétethessenek. A czukorrépat a gazdák ugyszólván már elszállították, a szedés ugyan nehéz volt a kemény talaj miatt, de viszont az utak a hosszantartó szárazság következtében elég jók s így a szállításokban fennakadások alig jegyezhetők fel. Hogy persze a czukorgyárosok most is folytatták erőszakoskodásaikat a levonásoknál, melyre jogczím nincsen, nem is volt, az már megszokott dolog. A burgonya rothadt, a tengeri elég jól beérett, de betegségei nem küszöbölhetők ki. A törés persze késik. A korai fagyok miatt min-

denki siet a takarmányrépák behordásával. A szüret mennyiségileg a vártnak felét adta, de a bor minősége elég jó. November 25 ike tájára, ha igaz, az első fejtés idejére sok vevőt várnak. Az osztrák borkereskedők figyelme azonban Görz vidékére terelődött, a hol oly mesés a termés mennyiségileg és minőségileg, oly magas czukortartalma a must, mint a melyet az vidék ugyszólván sohasem látott. A jó vörös bor ára ott pedig csak 16 korona. A csemegeszőlőt télire eltartani nem lehet. A gyümölcsöt sem, nagyon romlik. Erős benne a Monilia gombabetegség.

A hét legnagyobb eseménye az, hogy a német bankráta $\frac{1}{2}\%$ -al enyhült. Igaz, hogy nem a birodalmi bank jóvoltából, hanem azon nyomás miatt, melyet a német bankok s ezzel szemben a gazdasági helyzet, illetve gazdák és kereskedők egyaránt és együttesen gyakoroltak. És ezzel szemben a mi bankjaink, pedig a gazdasági helyzet nálunk sokkal kétségbeejtőbb, semmit sem tesznek, hanem vigan dudálnak és szedik a busás kamatokat. Így gazdasági és közgazdasági politikát csinálni nem lehet.

A világ gabonapiacznán a helyzet nem igen változott. Kanada busás ajánlataival az utóbbi hetekben némileg árnyomasztó hatást gyakorolt Európára. Angliának a gabona viláfgorgalmából ugy nagy általánosságban kevés jutott ki s épen ezért ügyveljük, onnét árnyomasztó hatás alig várható. Franciaországba nagyobb mennyiségű áru érkezett, mely a gabonaárakat némileg leszoritotta, miért is ma a kereskedővilágnak elment a kedve az újabb bevásárlásoktól. Németországban a helyzet az, hogy a malmok a gyenge anyagot is megvásárolják és azt a jobb minőségűvel keverve örlik meg. Ott a birodalomban a rozs árát befolyásolja az orosz olcsóbb kínálat és mégis Szászország és Szilézia magasabb árakat fizetnek. Az előhaladott időszak azonban félelmet gerjeszt a Visztula hajózása megszűnése miatt, mely Lengyelország felé az irányítást megakasztja. A zabüzlet csendes irányzatú s a különbségek tonnánként alig egy márká visszaesést mutatnak fel. Az árpa és a tengeri alig fejlődik. Indoka az, hogy a legelők elég jók és sietnek a burgonyát ott kint feletetni és hogy Angliában a gabonahambárok az előbbi két czikkkel telvék s nincs hely újabb szállítmányok felvételére. Az eladási szándék a magaslatán áll. Oroszország is igyekszik ebbeli czikkein tudni.

Nagyon érdekes különben azon németországi kimutatás, mely a szeptember 9-iki és az október 18-iki áreséseket tonnánként kimutatja:

	IX/1.	X/11.	X/18.
Buza per december	200.25	191.75	186.75
» » május	205.00	199.00	194.50
Rozs » december	167.50	163.00	160.00
» » május	171.50	167.25	164.75
Zab » december	166.00	160.59	160.00
» » május	168.50	164.50	162.75
Takarmányárpa orosz	126.50	122.50	117.50
» la Plata	146.50	139.00	134.50

Azon a hír kapott lábra, hogy a malmok Isten tudja meddig el vannak látva kenyérmagvakkal és hogy pang a lisztüzlet. Ezen hír minden évben ismétlődik. És mégis mit látunk, azt, hogy még néhány fillérrel drágábban is vásárolnak a malmok. Az óvatos kontremin-spekuláció az olcsóbb árfolyamnál több kötésnél biztosítani akarta a nyereséget, mert nyilvánvaló, hogy ha a lisztgyárak is meggyőződnek arról, hogy nem annyira a mezőgazdasági munka, mint elsősorban a mostani árnívó csökkentette az árukinálatot, akkor nemcsak a helybeli malmok, de az aránylag kis árukészlettel rendelkező osztrákokéi is egyszerre hozzálátnak a vásárláshoz. Utóbbit adja Isten!

A mult vasárnapi napon a »P. H.«kipattantotta, hogy a gabonakereskedők megunták a budapesti malmok állandó vexaturáit, erőszakoskodásait és elhatározták, hogy e tarthatatlan állapotnak erélyes állásfoglalással véget vetnek. Összevesztek és pörösködnek mindentelé a börzén. A jogos panaszok elsősorban oda tendálnak, hogy a malmok kényök-kedvök szerint halogatják a megvásárolt áru átvételét. A kereskedők ennél fogva a jövőben teljes szigorral fogják alkalmazni a tőzsdeuzanceok 17. §-ban biztosított jogait. Ha tehát az eladás nem bizonyos időpontra kötött szállítással történt, az eladók a jövőben mindig két nap mulva történendő átvételre fölmondják a gabonát és ragaszkodnak majd a pontos átvételhez, a mennyiben pedig ez meg nem történik, óvást emelnek, felelőssé téve a vevőt az összes konzekvenciáikért, nevezetesen a gabona minőségbeli romlása, mennyiségbeli hiánya és az összes költségek tekintetében. Ebben az esetben aztán záros határidőt kapnak a malmok és e terminus elmulasztásakor érvénybe lép a 65-ik §, a mely a legmesszebbmenő jogokkal ruhazza fel az eladót, az átvétellel késedelmes vevővel szemben. Ugyanez vonatkozik azonnali szállításra eladott tételekre, a melyek átvételének az üzletkötést követő második hétköznapon kell végbe mennie. »Megtekintésre« vett gabonánál az eladók ragaszkodni fognak ahhoz, hogy ez a megszemlélés az uzaencok értelmében még az üzletkötés napján megtörténjen. A 21-ik és 58-ik §-ai bizonyos ellentétben vannak egymással, a mennyiben az

GABONA

megbízható, legelőnyösebb értékesítése a

MAGYAR MEZŐGAZDÁK SZÖVETKEZETE

utján (BUDAPEST, V., ALKOTMÁNY-UTCZA 29.) történhetik.

Ne téveszszük össze hasonló vállalatokkal.

előbbi § szerint a vevő az áru átvételét csak akkor tagadhatja meg, ha a szerződés szerinti minőséggel szemben két %-os értékvesztés mutatkozik, míg az 58-ik § szerint az a spácium csak 1%-ot tesz. A kereskedők elhatározták, hogy a 21. §-ra hivatkoznak, egyébként pedig indokolt beadványt intéznek a tanácshoz, kérve az 58-ik §-nak módosítását a 21-ik § értelmében. A buza-eldások mindeddig nyitott minta alapján eszközöltettek, a mi sok inkonvenienziára ad alkalmat, a jövőben kizárólag pecsételt minta bázisán történnék majd az eladások. Budapesten szállítandó árunak a bemutatásnak az átadást megelőző hétköznap délutáni 3-5 óra között kell végbemennie. Emezt a gyakorlatban alig alkalmazott szokvány szerinti intézkedést a jövőben kivétel nélkül be akarják tartani a kereskedők. Beadvány készül továbbá a tőzsdetanácshoz az iránt, hogy az eladó, minta szerinti eladásnál csak oly hibák bementésére legyen köteles, a melyek szemmel nem láthatók. Ezek volnának az életbeléptetendő rendszabályok főbb pontjai, melyeket, mi hozzáteszük, a gazdáknak is jó lesz tanulmányozni és a szükséghez képest a kereskedővel is érvényesíteni.

-ix.

Az aktuális gazdasági kérdésekről.

A Magyar Gazdaszövetség a Darányi Ignác elnöke alatt rendkívüli érdeklődés mellett megtartott igazgató-választmányi ülésével kezdte meg bőséges téli munkaprogramját, melynek körvonalai a nagy lelkesedéssel fogadott elnöki beszédben rajzolódta meg. A megnyitás formáinak elvégzése után Darányi a következőkben foglalta össze észleleteit a mai gazdasági viszonyokról, majd a nála megszokott szabattal így fejtette ki a Gazdaszövetség által követendő programot, a mely széles körre terjed ki és felöleli mindazon gazdaságpolitikai és társadalmi mezőket, melyeket a szövetség alapítójának gróf Károlyi Sándornak a híven megőrzött hagyatéka szerint buzgón művel.

Az elnöki megnyitó.

Igen tisztelt Igazgató-választmány!

Az igazgató-választmányi ülést megnyitva, mindenekelőtt utalnom kell a kolozsvári nagy-

gyűlésre, a mely a telepítés és birtokfeldarabolás kérdéseivel foglalkozott, a melynek eredménye minden várakozást meghaladott. Azt hiszem, elismeréssel emlékezhetünk meg e gyűlés szervezése körül gróf Bethlen István igen tisztelt tagtársunknak hazafias működéséről. Örömmel láthatjuk, hogy mindinkább tért foglal az a meggyőződés, hogy a telepítési és birtokfeldarabolási kérdést, szóval a birtokpolitika nagy kérdését nem lehet másképpen, mint törvényhozási uton egy egységes megfelelő áldozattal biztosított akcióval sikerre vezetni.

Az utóbbi hónapok igazat adtak nekünk abban is, hogy a miket a börze üzemelése és visszaélései tekintetében jövendőtünk. Ezek sok irányban valóra váltak, úgy hogy azt hiszem, ha valaha, most itt van az alkalmas időpont arra, hogy a börzereform valahára foganatosítsassék.

Nagyon nehéz viszonyok között vagyunk, tisztelt igazgató-választmány. Különösen, ha az általános közgazdasági viszonyokat veszem.

A pénzsűke, jobban mondva drágasága, oly állapotokat teremtett, a melyek, ha hosszasan tartanak, igazán minden bizonytalanná lesz, a mit csak bizonyosnak gondoltunk. De mezőgazdaságilag szorosan véve is a dolgot, az ország egyes vidékein valóban inséges állapotok vannak, a melyek még a jövő évekre is ki fognak hatásukban terjedni. Ezen oly nehéz gazdasági helyzetet súlyosan befolyásolja a parlamenti béke hiánya is. Törvényjavaslatokat ugyan terjesztenek be, a melyek egyéb ágazatokkal foglalkoznak, de gazdasági irányu törvényjavaslatokat eddig vajmi keveset láttunk, pedig éppen most, ezen nehéz viszonyok között volna szükség arra, hogy a csüggedőkbe bizalmat és bátorítást öntsünk.

Irigykedve nézünk Ausztriára, a hol egyedül a galicziai inség enyhítésére száz milliót szándékoznak fordítani. Látjuk azt is, hogy külkereskedelmi viszonylatainkban egyes hajós-társaságok támogatására milliók kiadása van célba véve. Ilyen körülmények között fájdalmas, hogy a mezőgazdaságot illetőleg mostohább elbánást találunk. Fájdalmasan esik nekünk az, hogy a kisgazdák altruisztikus intézetei, névszerint az *Országos Központi Hitelszövetkezet* és a *Hangya* megfelelő támogatásban nem részesülnek, sőt hogy legujabb értesülésünk

szerint, még a törvényhatóságok is kezdik felmondani e hitelszövetkezeteknél lévő betéteiket.

A magyar gazda az utolsó lesz, tisztelt igazgató-választmány, a ki a hadsereg jogos szükségleteit megszavazni hajlandó ne lenne. Ha valaki érzékkel bír a hadsereg fejlesztése iránt, akkor azt hiszem, mi, gazdák vagyunk azok. Azt azonban nem lehet elhallgatni, hogy a mai korban a nemzetek katonai erejét nemcsak hadseregük nagysága és mikénti kiképzetése, hanem finanziaális és közgazdasági készütségük is állapítja meg. Nem gondolni egyformán mind a kettőre és megbillenteni az egyensúlyt a kettő között, az annyi volna, mint magát a védelem legfőbb célját veszélyeztetni. Ezt idejekorán belátni bölcsesség volna a hadsereg intézőinél.

Mi például rég hirdetjük egy a Gazdaszövetségben, valamint az OMGE-ben és gazdaszövetségünkön is, hogy a kivándorlási üzelmek a hadseregre micsoda befolyással vannak és lesznek, de ezt akkor nem hitték el nekünk. Ma szomorú elégtételünkül szolgálhat, hogy most már belátják ezeket az aggályainkat, a melyeket az események keservesen igazolnak. Nem kívánjuk, hogy egyéb vonatkozásokban is ilyen szomorú elégtételeink legyenek. A történetek után talán gyökeres revízió alá fog vétetni nálunk is a kivándorlás kérdése és nem fog megtörténni az, a mit legutóbb is sajnálattal tapasztaltunk, hogy az ellenőrzésre hivatott és a törvény által megalkotott kivándorlási tanács hatásköre, a helyett, hogy inkább bővített volna, egészen szűk korlátok közé szorítottatott.

Azt is hirdetjük, hogy a hadsereg erősítésének legfőbb támasza a magyar mezőgazdaság; a mezőgazdaság vámvédelme, erősítése és alátámasztása. És számtalanszor kiemeltük, hogyha hadseregünk részére a gabonát, az állatokat és általában magát az élelmezést nem tudjuk önállóan biztosítani, ha e részben más, esetleg oly államokra vagyunk utalva, a melyek velünk szemben foglalnak esetleg állást, akkor ez nagy veszedelmek forrása lehet.

Reméljük, hogy ezek a szempontok méltányoltatni fognak, mielőtt még késő lenne. A mezőgazdaság védelmét és oltalmát megcsorbitani, akár a vámvédelmet, akár az állategészségügyi oltalmat, direkte vagy indirekte gyengíteni, ez igen könnyű dolog. De ha egyszer a

▼▼▼▼▼ TÁRCZA. ▼▼▼▼▼

Motor a pusztán.

Irta: *Klaszék Ödön.*

Juhászokról, szép leányaikról, na meg a vendégszerető házukról híres S....i uradalomban sántitgattam le a háts lovakat ellenőr koromban, mikor egy szép juniusi napon megérkezett a legifjabb Uraság, a kisebbik gazdám, az Andris. A konzulátusi akadémián szivogatta magát tele minden széppel s jóval s haza jöve a jó öreg Wienből, sehogysem tudott megbarátkozni az ottani gyors közlekedő eszközök után, a falusi lassu alkalmatosságokkal.

— Hiába, csak az autó, az automobil ér valamit, — szokta mondani — csak azzal lehet igazán száguldani, repülni.

Ezen állítását ugyan nem egyszer szemmel láthatólag czáfoltam meg, lévén Triko nevű lovam egy kicsit ijedős, mese gyorsasággal tettem meg az utat a nyeregtől az anyaföldig, hol ebből, hol abból az árokból szedtek fel s vizes lepedőbe pólyáztattak, gyógykezelték, csendes, de butornélküli kised ellenőri szobámban.

De hát Andris nem tágitott. Örökösen az autóról ábrándozott s erős elhatározása volt, hogy mihelyt szerét teheti, hát okvetetlen szerez egyet. Ezen elhatározása csak még jobban meg erősödött, mikor a keszthelyi csendőrhadnagy kijött hozzánk az autóján. Elragadtatással nézte s beszélt erről a kis motorról azután napokig.

— Na, hiába, egy ilyen kicsi kocsit veszek magamnak, veszek én, ha török, ha szakad! Ez a legjobb közlekedési eszköz; na meg hadd pukkadjanak a szomszéd Verhovay-fiúk, hadd járjanak csak azok lovon! Én meg majd autózom!

A dolog sokkal hamarabb megtörtént, mint várni lehetett volna. Ehhez az elhatározáshoz megadta az utolsó lökést egy kis debut, a mely egy kilovaglás alkalmával játszódott le.

Ugyanis lovat cserélve, ügettünk a szentmihályi országúton Bebes-pusztá felé, mikor Triko egy papirosomóra lépve, a zörgéstől megijedve, félreugrott. S bizony megtörtént — hiába, de ne tessék csodálkozni, mert ez megesik a legjobb családokban is — az én legifjabb gazdám s barátom, a kis molette konzulcsemete, lecsuszott a lóról a... földre. De ez a lecsuszás, ne tessék azt hinni, hogy csak úgy simán történt, óh nem! A föld nagyot huppant s Triko az én kisebbik gazdám egy bizonyos »ponton« rugta; Triko elszaladt, mi pedig káromkodva ott maradtunk.

Ez az eset irtózatosan felháborította Andrist. Borzasztó esküdözések közepette szentül megfogadta, hogy soha többé lóra nem ül.

— 'stenit neki, a kutya gebéjének, hiszen már az ember élete egy pillanatig sincs biztonságban az ily dögökkel, hiába, úgy látszik, mégis csak muszáj már vennem egy autót; — közben elkeseredve húzta, majd vagdalta földhöz a sarkanyus csizmáit s egész este áldva Triko ide-

gességét, határozottan kilátásba helyezte a közeli autózást.

Másnap nem találkoztunk, mint később mondta, levelezéseivel volt elfoglalva. Az inas ugyan, a mikor a fiatal Nagyságos ur után kérdezősködtem, azt állította, hogy azt a bizonyos »pontot« borogatta. Hát most már az ördög tud csak kiigazodni, hogy kinek van igaza!

Harmadnap korán reggel beállított ám hozzám Andris, a fent leirt kised legénylakásomba. Még az ágyban feküdtem, lévén ünnepi s korai az idő, mikor bejött a még besötétített szobámba. Első pillanatban megriadva kotorásztam revolverem után, hirtelen nem tudtam megállapítani, hogy mi az Isten csodája ez a szőrös monstrum előttem csak mikora hangot hallottam, keztem megnyugodni. Tessék elképzelni, mikor az ember álmából felébred s előtte áll egy nagy szőrös automobil-bunda, lent óriási sárga angol gamasnival s vadászczipőkkel, a fején óriási autósüveg menkő nagy szemüvegekkel.

— Na, mit szólnsz hozzá? Ugy-e, elegáns dress ez, mi?

— Elragadó vagy! Csak arra az egyre figyelemztetek, hogy így a kastélyba fel ne menj, mert a hogy én a nővéreid ismerem, rád puszkálnak, ha megijeszted őket; hanem ajánlom, hogy részletekben mutasd meg ott fenn ezt a mesés ánczugot.

Öt nap mulva végre megérkezett ám, nagy várakozások közepette Gráczból a kis kéthengeres Puch-motor. A csendőrhadnagy ígérétehez

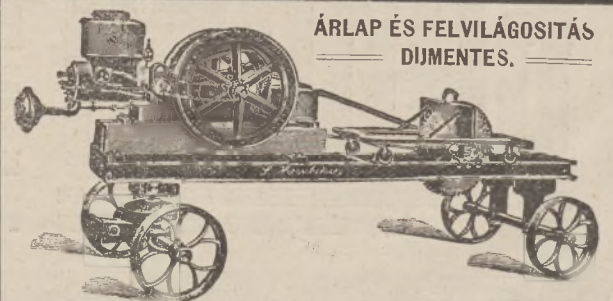
Fakereskedők és favágók figyelmébe!

Mielőtt üzemét motorra berendezné, ne mulassza el képes árjegyzékünket bekérni eredeti amerikai

„WATERLOO“ MOTOROS FÜRESZRŐL és BALTÁRÓL,

melyekről általánosan el van ismerve, hogy mindenütt a legkitűnőbbben beváltak. — Egyedül kapható: —

DÉNES B. BETÉTI TÁRSASÁGNÁL, Budapest, V., Lipót-körut 15.

mezőgazdaság és különösen az állattenyésztés hanyatlásnak indult, azt újból talpraállítani, már nehéz és súlyos feladat lesz.

Látjuk, hogy áraink hanyatlanak. Eladni majdnem semmit sem tudunk. Tartozásaink után aránytalanul nagy kamatot fizetünk. S mind e mellett a járványoknak Damokles kardja lebeg állattenyésztésük felett. Ily körülmények közt vámvédelmünket és állategészségügyi oltalmunkat egyfelől leszállítani, másfelől az ipari vámok mesterséges kihasználását kartellek útján lehetővé tenni: az igazság és a méltányosság legelemibb elveivel ellenkeznek.

Nem vigasztalás az nekünk, hogy a kartellek visszaélései a kisipart is sújtják és hogy ebben a kérdésben a kisipar érdekeit is tulajdonképpen mi képviseljük, mert a kisipar emberei saját nagy szervezeteikben, úgy látszik, elég védelmet és képviselést e kérdésben nem találnak. A kereskedelmi politikai kérdésekben nem helyes bennünket tájékoztatás nélkül hagyni, nem volna helyes, *de nobis, sine nobis* intézkedni, nem helyes szerzett jogainkat és vámpolitikai birtokállományunkat feladni akarni.

És most méltóztatnának nekem megengedni, hogy e pontnál kissé részletesebben foglalkozhassam az aktuális kérdésekkel.

A gabonavámokat illetően az az álláspontunk, hogy azokat csökkenteni nem lehet, de nem lehet azokat sem direkte, sem indirekte megkerülni sem. Közbevetőleg megjegyzem, hogy a közelgő görög szerződésre való tekintettel bortermelésünk szempontjából elleneznünk kell a *mazsolavám* leszállítását is. A mi pedig a Balkánról a levágott hus behozatalát illeti, mi azt a törvényes husvám megfizetése és azon kautélák mellett, a melyek a határon szerződésileg megszabattak, korlátozni nem kívánjuk. De az összkontingenst, a mely már is meghaladtott, tovább emelni lehetségesnek nem tartjuk, mert ezen vámkedvezményt élvező összkontingens emelése annyi volna, mint az 1917-ig nekünk e téren biztosított vámvédelmet egyoldalúan leszállítani. Ez annál veszedelmesebb lenne, mivel az állatarak, a mint tudni méltóztatnak, csökkenést mutatnak.

Ragaszkodnunk kell az állategészségügyi egyezményhez és oltalomhoz is, még pedig úgy az élőállat behozatalát, mint az élőállat-átvitelt

illetően is. Mivel pedig az élőállat-átvitelről több szó esik, tehát egészen röviden utalok arra, hogy én, ha plombirozott waggonokban szállítják is az élőállatot, a hazai fertőzést kizártnak még sem tartom (Igaz! Ugy van!) még pedig azért nem, mert egyfelől a waggonok fertőtlenítése csak primitív módon történhetik és történik is, másfelől pedig azért, mert akárhogy van is az a waggon plombirozva, ha egy állat utközben elhullik, akkor mégis kiwaggonirozni kénytelenek azt és ezáltal a járvány behurczolása igenis lehetséges.

De nemcsak erről van szó. Arra is kell gondolnunk, hogyha az átvitel koncezdáltatnék, akkor megfelelő kikötőket is koncezdálni kell. Mondjuk pl. Fiumét, vagy pedig Triesztet. Már pedig a kattarói öbölzet dolgánál láttuk, hogy Németországga nem tudunk megegyezésre jutni a tekintetben, hogy az ily kikötők vámterületi külzetet alkossanak. E szerint megtörténhetnék, hogyha az illető kikötőbe behurczolnák a járványt, akkor Németország a fennálló kereskedelmi egyezmény értelmében elzárna marhákivitelünk elől a határt, a mi országunkra nézve egy nagy és végzetes csapást jelentene. Szükségesnek tartom, hogy a Balkánról a határcsempezés is korlátoztassék, még pedig az által, hogy sokkal radikálisabb szabályok foganatosíttassanak mint eddig. Tudjuk, hogy az eddigi szabályok sem megfelelőeknek, sem kielégítőeknek nem bizonyultak.

Ezzel kapcsolatban utalok még arra, hogy a száj- és körömfájás bárcsak sporádice, de az egész országot behálózza.

A téli időszakban nem kell attól félni, hogy ez a járvány nagy arányokat ölt, de tavaszra biztosra vehető, hogy egy nagy száj és körömfájási járvánnyal lesz dolgunk. A kormánytól ezzel szemben is megfelelő intézkedéseket és preventív rendszabályokat kell tehát kérnünk.

Azt tartom, hogy mindezen kérdésekben az OMGE-vel, a gazdasági egyletekkel, a szövetkezetekkel és a gazdakörökkel együttesen kell részben eljárunk, de azt hiszem parallel kell eljárunk az osztrák mezőgazdasággal is, amely velünk hasonló állásponton van. Erről közvetlenül is meggyőződtem. Azt hiszem, hogy mikor a helyzet olyan súlyos, mint ma, a mikor a gazdasági viszonyainkat tekintve azt mondhatjuk,

Lázasan csomagoltuk ki a motort, »Sándor csibész« szakértő pofával igazított, srófol, csavart s örökösen magyarázott. (Még mai nap is bámulom ennek az embernek a szemtelenségét). Andris legalább huszszor huzta fel, le a sofför keztyűit. A hölgyek is lejöttek a kastélyból a nagy szerűs kertbe, a hol a bemutatásnak kellett lennie.

István, a huszárhadnagy (a nagyobbik uraság), is abbahagyta a magtár pléhablakainak szitává lövöldözését (itt próbálta ki a pisztolyait) odajött érdeklődni. Ő tudniillik a magasabb fegyvernemhez tartozván, foglalkozásánál fogva mindennél többre becsülte a lovat; mély megvetéssel adózott minden más löpőtlő masinériának.

Sándor szavalt szokása szerint szemtelenül: »Most tele töltjük a tartályt benzinnel, így ni, most kinyitom ezt a csapot, most begyujtok... Kérem, ellenőr ur, tessék onnan félreállni, mert egy oly meseszerű nyoleczast fogok leirni, hogy öröm lesz nézni, tessenek csak kérem egy kicsit meglökni!«

Hárman is segítettünk elindítani, de sok is

hogy ég a ház, akkor kötelességünk az osztrák mezőgazdasággal is keresni azon vonatkozásokat, a melyek egyesítenek bennünket.

Ezek után vagyok bátor a következő határozati javaslatot előterjeszteni:

A határozati javaslat.

Tekintve a súlyos mezőgazdasági helyzetet s a mezőgazdaság bizonytalan jövőjét, a Magyar Gazdaszövetség az 1917. év végéig részére biztosított vámvédelem és állategészségügyi oltalom sértetlen fentartásához ragaszkodni kénytelen. Különösen:

1. ragaszkodik a Magyar Gazdaszövetség a gabonavámok csorbitatlan fentartásához és azok bármely formában való megkerülése ellen határozottan tiltakozik.

2. Tiltakozik bortermelésünk érdekében az ellen, hogy a kötendő görög szerződésben a mazsolavám leszállíttassék.

3. A balkáni államokból levágott állatoknak a határmentén szerződésileg megállapított kautélák szem előtt tartásával és a rendes husvám fizetése mellett való behozatalát nem ellenzi; tiltakozik azonban az ellen, hogy a rendkívüli vámkedvezmény mellett behozható és már is meghaladtott maximális balkáni összkontingens tovább emelhető legyen; ebben a vámvédelem mesterséges csökkentését, a máris alacsony árak továbbmenő leszállítását és az Ausztriával 1909. márczius 16-án az 1917-ig terjedő időre kötött titkos pótegyezmény megszegését látna.

4. A balkáni területi eltolódásokat és az ottani primitív állategészségügyi viszonyokat tekintve, onnan az állati járványok behurczolását közvetlen fenyegető veszélynek tartja; ezért ragaszkodik az élőállatbehozatali és átviteli tilalomhoz; ezt nemcsak fentartandónak, hanem az adott helyzetben a legszigorubbán kezelendőnek tartja és az ennek elmulasztásából eredhető súlyos felölősséget az állatállományunkat érhető katasztrófa esetére a kormányra hárítja.

5. Az élőállat átvitel engedélyezését nemcsak azért ellenzi, mert a fertőzést kizártnak egyáltalán nem tartja, hanem azért is, mert az sincs kizárva, hogy akár utközben való állati elhullás esetén, akár a kiviteli kikötőkbe történt behurczolás alapján ellenünk a külföld részéről elzárási intézkedések nem foganatosíttatnak, mi-

volt, mert Sándor ordított: hop, hó! majd ide kapott, oda kapott, örült benzinfüst, püffögés, kiabálás s a motor örült iramban kezdett száguldani s egy merész kanyarodás után recsegve, ropogva akadt meg az ökör-patkoltatóban. Sándor fejfel előre bukott ki.

Megdermedve néztük a jelenetet, majd odarohanva, Sándort emeltük fel s az ott álló cselédekkel felküldtük, hogy fektessék ágyba. Andris káromkodott s agyonlövéssel fenyegette Sándort, a huszárhadnagyot támogatni kellett, nem birt állni a lábán a nevetéstől; a hölgyek diszkrétén elvonultak. Én pedig rohantam előre a puskákat elzárni, nehogy az utánam dühtől lihegő Andris még belelőjjön ebbe a szerencsétlen vagy szemtelen (hogy melyik volt a kettő közül, azt tessék eldönteni) Sándorba.

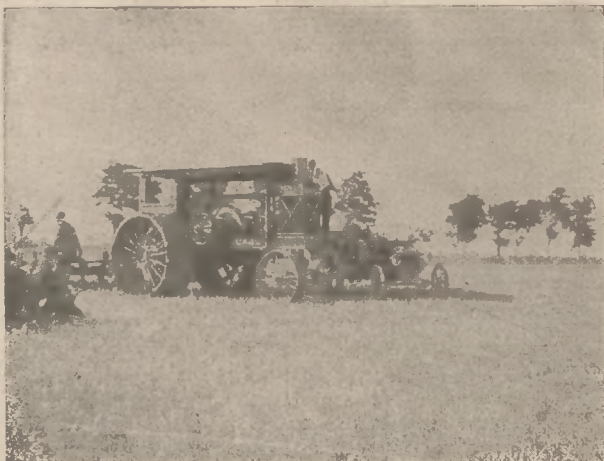
De hál' Isten, erre nem került a sor, mert mire felértünk, Sándor elpárolgott mint a kámför. Az inas mondta, hogy úgy embert még nem látott sietni... El is hittem neki.

(Folytatjuk.)

méltán Keszthelyről kommandált egy csavargó soffört, ki állítólag mindenhez ért. Bár nagyon gyanus képe volt ennek a sofförnek, de mert rá voltunk szorulva, örömmel láttuk. Én ugyan szilárdul meg voltam győződve, hogy a csendőrhadnagy úgy fogta valahol az utcán azt az embert, de mivel egyébként nagyon mulatságos kölyök volt, — mint majd látni is tetszik, — csak úgy Sándor csibésznek neveztük magunk között.

Gyönyörűen értette ez a Sándor a szavallást, szemtelen képpel sorolta fel az érdemeit, dicserőte tehetségeit, hogy ő mennyire ért az autóhoz. Bizony Isten, úgy beszélt a tehetségeiről, hogyha egy negyed óráig hallgatta az ember, azt hitte, hogy maga Puch, vagy Bárdi-garage vezérigazgatóságának a lelke beszél belőle, pedig mint a hogy a végén kisült, még soha életében nem ült autón a gazember. De ki hitte volna! Annyit beszélt, hogy pofonok ígéretével kellett elhallgattatni.

— Majd meg tetszik látni, hogy mily simán vezeték, — mondta ilyenkor. Vezetett is, de mint később láttuk, minket az orrunknál fogva.

CASE 40 HP. szántótraktor

nem gyorsjáratu automobil-motorral, hanem lassujáratu, tehát tartós fekvő motorral bir. Ennélfogva olcsó motorbenzint és olcsó motorolajat

használ. A galántai bemutató legolcsóbb üzemű és legolcsóbb áru motorja volt.

Vezérképviselő: HAHN ARTHUR és TÁRSAI, BUDAPEST, VIII., Üllői-ut 52 G.

után a kattarói példa szerint az ily kikötők vámtérületi külzeti minőségét a külföld elismerni nem hajlandó.

6. A keleti határainkon uralkodó állatsempészettel szemben az eddigi intézkedések kielégítőnek nem bizonyulván, elvárja a Magyar Gazdaszövetség, hogy e részben legmesszebbmenő gyökeres rendelkezések fogantassanak; nem különben már most utal arra is, hogy a száj- és körömfájás az egész országban szörványosan el lévén terjedve; a legnagyobb veszedelem forog fenn e tekintetben, hogy tavasszal az nagy pusztításokat fog állattenyésztésünkben véghez vinni; ennek megelőzésére idejekorán a legszigorubb preventív intézkedéseket tartja szükségeseknek.

7. A Gazdaszövetség ezen álláspontjának támogatására az OMGE-t, a gazdasági egyesületeket, a gazdaköröket és a szövetkezeteket, nemkülönben az együttes és párhuzamos eljárás szempontjából az osztrák Zentralstellét is sürögösen megkeresni határozza.

Az igazgatóválasztmány, jeléül a teljes egyetértésnek, minden hozzászólás nélkül egyhangulag fogadta el az elnök által előterjesztett határozati javaslatot.

Darányi elnök indítványozza, hogy az igazgatóválasztmány javasolja a legközelebbi közgyűlésnek, hogy herczeg Auersperg Károly és Hohenblum lovag, az osztrák agráriusok vezető egyéniségei, kik mindenkor hűséges fegyvertársai a magyar gazdáknak, a Szövetség tiszteleti tagjai sorába iktattassanak, a mihez a választmány lelkesedéssel hozzájárul.

A kartellkérdésben, melylyel a Szövetség már többször foglalkozott, dr. *Vancsó Gyula* tett alapos előterjesztést, melyben azt javasolta, hogy hatalmaztassék fel a választmány, hogy ebben a kérdésben az érdekelt iparoskörökkel, széleskörű akciózt indítson. *Osztrólczy Miklós*, *Bernát István*, *Emödy József* és még többek felszólalásai általában helyeselték a tervezett mozgalmat és megvilágosították a kartellkérdésnek a mezőgazdasággal kapcsolatos vonatkozásait. Határozatba ment, hogy a kérdést a Gazdaszövetség karöltve az OMGE-vel, alaposan kidolgozza a minek az alapjául lépéseket tesz, hogy a helyes kiindulás megalapozására sürgetni fogja a kormánytól a kartellankét összehívását.

Miután az igazgatóválasztmány még több eléje utalt kérdést intézett el: *Meskó Pál* javaslatára elhatározta, hogy a jövő évi nagygyűlést 1914. június 17 én Temesvárott tartja meg, elfogadván az onnan érkezett szíves meghívást.

Van-e a chilisalétromnak utóhatása?

Irta: *Gyárfás József*.

Matlakovszky Tádé és »A szuperfoszfát nemzetgazdasági fontossága« című munkájának kritikusa között a Gazdasági Lapokban nemrég lezajlott vita folyamán felmerült az a kérdés is, van-e a chilisalétromnak utóhatása, vagy pedig mereven fennáll-e azon alapelveként hangoztatott tétel, hogy a chilisalétromnak hatása csakis egy esztendőre, illetve arra a növényre terjed ki, a melyhez alkalmaztatott. Általános érdekessége miatt kívánok e kérdéshez hozzászólni, anélkül, hogy a vitának egyéb részleteit érinteném.

Előre is bocsátom mindjárt, hogy úgy áll a dolog: *ha nem is mutatkozik mindig a chilisalétrom után utóhatás az utónövénynél, illetve az alkalmazást követő esztendőben, mégis az utóhatás lehetőségét tagadni nem lehet.*

Ezt úgy a teória, mint a gyakorlat is igazolja.

A többek között, a mint azt a Mezőgazdasági Szemle 1907. évi kötetében már megírtam, dr. *Stoklasa* prágai tanár foglalkozott tudományosan e kérdéssel és majdnem 20 éve rámutatott annak az általános nézetnek a tartathatatlanságára, hogy a chilisalétromot feloldása után a talaj nem absorbeálná, hanem hogy a csapadékvíz a talaj mélyebb rétegeibe mosná oly mélységbe, hogy ott a növény gyökérzete már nem jutna hozzá. Ő ugyanis már akkor azt a nézetet hangoztatta, hogy normális viszonyok között kellően kultivált talajon szó sem lehet a salétromnak kilugzódásáról a mélységbe, mert nagy terjedelmű pontos kísérletei alapján meggyőződött arról, hogy a talajban lévő salétromsavat normális időjárási viszonyok között azonnal fölveszi a vegetáció és pedig első sorban a növények gyökérzete, másodsorban a talajban díszlő alsóbbrendű flóra, főleg az algák és bakteriumok.

A salétromsavnak lekötését a talajban *Stoklasa* ugyanis a következőképpen magyarázza: a talajban folytonos párhuzamban haladó és egymást kölcsönösen kiegészítő biológiai folyamatok játszódnak le, a melyek főbb vonásaikban a következők:

1. A salétromsav ammóniakra redukálódik.

2. Az ammóniakból oxidálódva, salétromsav és azután salétromsav lesz, de mindeme átalakulásoknál szerves nitrogén is képződik a bakteriumoknak új, élő molekulájában.

3. A chilisalétrom salétromsavát az algák és penészgombák asszimilálják és a salétromsavban foglalt nitrogént szerves alakba hozzák.

4. Az algák, penészgombák, bakteriumok és gyökérmaradványokban szerves alakban foglalt nitrogéntartalmu anyagokból ismét ammóniak-, illetve salétromsav lesz.

Stoklasa szerint tehát a salétromsav nitrogénje alsóbbrendű szerves lények behatása alatt a talajban érdekes körforgást végez és folytonos átalakuláson megy át. Azt is figyelembe kell vennünk, hogy a salétromsav nitrogénje nemcsak az alsóbbrendű flóra kifejlődésére bir nagy fontossággal és a felsőbbrendű növényekre nézve is a legkönnyebben fölvehető tápanyag, hanem hogy a salétromsav a sejt oxidációs folyamait is hathatósan előmozdítja. *Stoklasa* kutatásai végre azt is kimutatták, hogy a szénhidrátok bomlásánál, mint legutolsó termék, hidrogén áll elő, a melyet a salétromsav vizzé oxidál.

Hogy a salétromsav a talajból kimosódnék, azt sokan azzal akarták bebizonyítani, hogy a chilisalétrom alkalmazása után bizonyos időre megvizsgálva a talajt, abban salétromot, illetve salétromanhidridet nem találtak; de *Stoklasa* állításai alapján könnyű magyarázatát adni annak, hogy abban az esetben is, ha sok salétromot alkalmazunk, miért lehet a salétromanhidridet a feltalajban csak elenyésző kis mennyiségben kimutatni. A salétrom nitrogénje ugyanis folytonos átalakuláson megy végig és jól megmunkált talajnál (különösen vályognál) *Stoklasa* szerint szó sem lehet arról, hogy a salétrom ki ne használódjék és kárba menjen.

De nemcsak *Stoklasa* tudományos kutatásai, hanem a gyakorlati tapasztalat is igazolta azt, hogy a chilisalétromnak is lehet utóhatása, szóval, hogy nem kell annyira rettegni attól, hogy az a salétrommennyiség, a melyet a kultúr-növény azonnal fel nem vesz, kárba vesz, azaz a mélységbe mosatik. Rendelkezőnk ugyanis oly gyakorlati megfigyelések felett, a melyek szerint még az a feltevés sem állhat meg teljes szigorral, hogy télen által a talajban visszamaradt

salétrom feltétlenül kárba menne, szóval, hogy a salétromnál utóhatásra sohasem lehetne számítani.

A többek közt már 1906-ban *Fr. Perbal*, belga gazdasági tanító végzett kísérleteket chilisalétrommal annak kiderítésére: áll-e az, hogy a chilisalétromnak fel nem használt részét a csapadék akár a vegetáció ideje alatt, akár télen által a tajból kimosná.

Az egyik kísérlete öt 1—1 árnagyságu parcellából állott, a melyek közül mind az öt alaptrágyának kálfoszfatrágyát kapott, de csak a 2—5 parcelláknak adtak chilisalétromot 1—4 kilogrammig fokozódó mennyiségben. A kísérlet talaja szegény és meglehetősen laza volt; a kísérleti parcellák április 11-én vették be zabbal, míg a chilisalétrom május 7-én adatott egyszerre egy adagban; ezt a napot azért választották a salétrom kiszórására, mert kilátás volt arra, hogy nemsokára eső lesz. Vegetációjuk alatt az egyes parcellák igen nagy különbségeket mutattak és pedig teljesen a salétromadag fokozódásának megfelelően: a leggyengébb volt az első parcella, mely csak alaptrágyát kapott, míg a többi parcella fokozatosan javult. A vegetáció alatt azonban gyakori volt az eső és a kisbirtokosoknak a sok esőzés annyi kárt okozott, hogy a földmívelésügyi miniszterium részéről még kárpótlást is kaptak.

Szeptember 2-án azután egy nagy zivatarjégesővel vegyest kicsépelte a zab javarészét. A zabot azonnal le kellett takarítani. A zab lekerülte után a parcellákat jól megfogasolták; a kihullott zabszemek csakhamar ki is keltek és fejlődésnek indultak és pedig a fejlődés az egyes parcellákon szorosan lépést tartott a májusban adott chilisalétromadagok nagyságával, a mennyiben a kihajtott zabnövények hossza volt: 4, 8, 10, 11, 12, 15 cm.

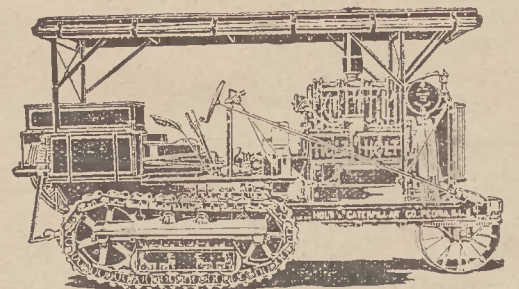
Ez a feltűnő jelenség egyesegyedül csakis a tavasszal adott chilisalétrom utóhatásának tudható be, szóval a tavasszal nyújtott salétromot a laza talajból az abnormis esős idő sem mosta ki.

Hasonló eredményre vezetett egy másik kísérlete is. Egy rozstáblából kihasított két parcella közül az egyik (2 ár) csakis kálfoszfatrágyát kapott, a másik (4 ár) azonkívül még 4 kg chilisalétromot. Az áronkinti termés az utóbbi parcellán kétszer akkora volt, mint az első parcellán, mely chilisalétromot nem kapott.

A következő esztendőben a kálfoszfatrágyázást zab alá megismételték és a második (4 áros) parcellát két egyenlő részre osztották, a melyek közül az egyik nem kapott semmi chilisalétromot, a másikra (2 ár) pedig 2 kg-ot adtak. Azon a parcellán, a melyen az egyik évben sem adtak chilisalétromot, termelt a legkevesebb zab, a legtöbb azon, a melyre mindkét évben jutott chilisalétrom, a kettő között állott termés tekintetében az, a mely csak az első évben kapott chilisalétromot, jeléül annak, hogy a salétromnak volt utóhatása.

Annak a megállapítására, hogy mennyiben áll az a nézet, hogy ősszel egyáltalában nem szabad chilisalétromot alkalmazni még a következő kísérletet is végezte: Egy rozsnak szánt táblából négy-négy 2—2 árnagyságságu parcellát hasított ki, a melyek kálfoszfatrágyát kaptak; az első parcella azonfelül nem kapott semmit, a második csak tavasszal 2 kg. chilisalétromot, a harmadik csak ősszel, míg a negyedikre ősszel és tavasszal is 2—2 kg. chilisalétromot szórt ki. A terméseredmény volt: az első parcellán alig fele a másodiknak illetve a harmadiknak, a mely két utóbbi köz

A CATERPILLAR a legmegbízhatóbb, leggazdaságosabb üzemű egyetlen traktor, mely tartós esőzés után, mélyen felázott talajon vagy laza futóhomokon, sőt lápföldeken, hol kerekes traktor még csak megmozdulni sem tud, sőt ökörvagy lófogát is csak sok bajjal vergődik át, fennakadás nélkül dolgozik. **A CATERPILLAR** egyaránt beválik szántásnál, tárcsásboronák, aratógépek vagy más munkaeszközök vontatásánál és fuvarozásnál. * * * * *

HOLT CATERPILLAR COMPANY VEZÉRKÉPVISELETE, Budapest, V., Hold-utca 15.

alig volt különbség, míg a negyedik parcella úgy szalma-, mint szemtermésre nézve többet termelt, mint a második és harmadik parcella együttvéve.

Ebből nemcsak az következik, hogy a chilisalétromadagok fokozódásával járt a termés emelkedése is, hanem az is, hogy — mivel a 2 ik és 3 ik parcella termése közt lényeges eltérés nem volt — a salétromnak őszi vagy tavaszi alkalmazása lényeges eltérést a termésben nem okozott.

Egyéb külföldi példák közlése helyett csak röviden rá akarok mutatni még arra, hogy hazánkban az *orsz. m. kir. növénytermelési kísérleti állomásnak* nem egyszer volt már alkalmunk a chilisalétrom után utóhatást észlelni és pedig nemcsak a mélyen gyökeredző gyümölcsfáknál és szőlőnél, hanem még a sekély gyökerzetű növényzetből álló réti gyepen is. Így például az 1904. év tavaszán beállított rétmütrágyázási kísérleteknél az állomás a chilisalétrom hatását akarta kipróbálni a réten olyformán, hogy az egyik kísérleti parcellára csak kálfoszfatrágyát adott, a másikra pedig azonkívül kat. holdankint 40 kg. chilisalétromot. A mütrágya utóhatása újabb trágyázás, tehát a chilisalétromozásnak megisméltése nélkül 1905. évben is megfigyeltetett; a kísérletek eredményéről¹⁾ röviden csak annyit, hogy a chilisalétrommal kombinált kálfoszfatrágya mindkét évben jóval nagyobb hatást fejtett ki, mint a kálfoszfatrágya egymagában, mert a salétromnak részben 1905-ben is volt tetemes utóhatása; mindkét évben ugyanis 13 helyről érkezett be jelentés; egy helyen egyik mütrágyának sem, három helyen pedig a chilisalétromnak nem volt hatása, a többi 9 helyen pedig volt a Ths + K + Chs parcellának szénaterméstöbblete kat. holdankint a Ths + K parcellával szemben:

1904-ben: 47, 366, 1328, 357, 359, 406, 156, 267, 0 kg.

1905-ben: 208, 200, 534, 14, 520, 608, 23, 327, 267 kg.

A chilisalétrom tehát a kísérleteknek több mint a felénél a második évben is oly jelentékeny hatást fejtett ki, hogy ezt a terméstöbbletet a véletlennek vagy kísérleti hibának betudni nem lehet. Az utóhatást ki lehet magyarázni Stoklasának fenti elmélete szerint is, tudniillik, hogy a chilisalétromból maradt a második évre is, de ha úgy tetszik a közvetlen utóhatás helyett akár közvetett utóhatással is meg lehet okádatolni a chilisalétromnak másodikévi hatását, azzal tudniillik, hogy a chilisalétrom egyrészt javítani szokta a gyp összetételét és elősegíteni a nagyobb tömeget adó füveknek elterjedését, másrészt pedig elő szokta mozdítani a fűgyökereknek mélyebbre lehatolását, a mely hatás az alkalmazás évén túl is érezhetővé válik. Ha tehát valaki nem is hajlandó elfogadni Stoklasa szerint azt, hogy a salétromnak lehet a második évben is közvetlen, azaz trágyázó hatása, azért a chilisalétrom után a közvetett utóhatás lehetőségét nem tagadhatja; és pedig fenti oknál fogva nemcsak rétnél nem, hanem a gyümölcsfáknál és szőlőnél sem, mivel tudjuk, hogy a mütrágyának a trágyázás évében képződő termőrügyek számára is van kedvező befolyása, a mely azután a trágyázást követő évben újabb mütrágyadag nélkül is nagyobb termés alakjában kifejezésre juthat.

A szántóföldön azonban a chilisalétromnak utóhatását ilyen közvetett uton kimagyarázni már bajosabb volna; hogy pedig szántóföldön hazánkban is észlelni a chilisalétrom után néha a második évben is hatást, arra nézve az

orsz. m. kir. növénytermelési kísérleti állomás kísérleti anyagából egy újabb keletű példát kívánok csak felhozni.

A többek között ugyanis 1910—11. évben *Horváth Pál* Óbecsén (Bács-Bodrog vármegyében) őszi rozsszal végezte az állomás ama kísérletét, a mely a chilisalétromnak és kénsavas ammoniáknak összehasonlítását czélozta; a kísérletnél alaptrágyának szuperfoszfát használtatott és azonkívül kat. holdankint 50 kg. chilisalétrom hasonlított össze ugyanannyi nitrogént tartalmazó 40 kg. kénsavas ammoniákkal; az utóhatás 1912. évben tengerinél is megfigyeltetett, anélkül, hogy a szuperfoszfátot, illetve a nitrogén-mütrágyákat újból adták volna. A két-évi termés kat. holdankint a következőképpen alakult ki:

	szemtermés	
	őszi rozs	tengeri tönkrement
1. parcella trágyázatlan	2635	2782
2. » szuperfoszfát	1335	2782
3. » » chili-salétrom	2139	3008
4. parcella szuperfoszfát kénsavas ammoniák	1955	2830

A trágyázatlan részen az őszi rozsnak kipusztulását az okozta, hogy a buzalégy és az egerek e gyengébben fejlődő parcellát annyira pusztították, hogy azt ki kellett szántani; de a megmaradt adatokból is határozottan kimutatható a chilisalétromnak első évi hatásán kívül annak második évi utóhatása.

A helyszüke ugyan nem engedte meg, hogy a felvetett kérdéssel teljesen behatóan foglalkozzam és az egész arra vonatkozó irodalmat és kísérleti anyagot felölleljem; de azt hiszem, hogy az itt példaként felhozottak is eléggé bizonyítják azt e cikkem elején tett állításomat, hogy a *chilisalétromnak lehet utóhatása*; tehát éppenséggel nem »hihetetlen képtelenség« a chilisalétrom utóhatásáról beszélni, habár másrészt nem is lehet ezen utóhatást általánosítani.

A csávázás.

Irta: *Dr. Rapaics Raymund.*

III.

A csávázás rézgáliczoldattal hazánkban a leghasználatosabb. Ez a csávázási mód különben a legrégebbi és sokáig a legjobb is tartották. Újabban a formalinos csávázást jobbnak tartják ugyan, de az igazat megvallva, annak is örülünk, hogy a rézgálicz csávázás olyan széles rétegekben elterjedt a gazdák körében, mint azt nem egy helyen és nem egyszer — sokszor a legnagyobb meglepetéssel — tapasztaltam. Hogy miért éppen ez a csávázási mód terjedt el nálunk a leginkább, annak az oka a régiségén kívül az, hogy a növénykörtán legnagyobb magyar munkása, Linhart, a ki maga is hozzájárult a rézgálicz csávázási módszer tökéletesítéséhez, e mellett tört lándzsát.

A magyar konzervatívizmus — vagyis jobban mondva a gazdaember konzervatívizmusa — azonban egy kissé túloz akkor, a mikor e mellett a csávázási módszer mellett másokkal nem akar megpróbálkozni, az pedig egyenesen elítélendő könnyelműség, hogy egyesek minden más csávázási módot haszontalannak mondanak. Megfelelő lelkiismereteséggel végezve mind a három a gyakorlatba átment csávázási mód egyaránt értékes, úgy hogy ma még egyikről sem mondhatjuk, hogy a többi úgy felülmúlja, hogy benne kellene látnunk a jövő csávázó módszerét. Vonatkozik ez a forrázásra, a rézgáliczsal és formalinnal eszközölt csávázásra. Hogy a

rézgálicz csávázásnak nagy hibái vannak, az tagadhatatlan és éppen Linhartnak is ezért kellett a rézgálicz csávázást tökéletesítenie.

A rézgálicz csávázási módszer első feltalálója ugyanis Kühn, a német gazdák atyamestere. Az eredeti Kühn-féle csávázás úgy történik, hogy 1/2 kg. rézgáliczot kevés forró vízben feloldunk, egy kádban ezalatt 250 l. gabonát öntünk, ekkor a rézgáliczoldatot felhígítjuk hideg vízzel, ráöntjük a gabonára és még annyi vizet öntünk ezután a kádba, míg a rézgáliczoldat arasznyira el nem önti a gabonát.

Ebben a csávázási folyadékban marad a gabona és pedig üszkössége szerint 12—16 óra hosszat, ha kevésbé üszkös, kevesebb, ha üszkösebb, több ideig. Ez alatt néhányszor meg kell kavarni, hogy a köüszkös szemek a folyadék felszínére juthassanak, a honnan le kell őket meríteni. Csávázás után a gabonát ki kell teregetni, átlapátolni és ekkor néhány óra múlva kézzel, 24 óra múlva pedig géppel is el lehet vetni.

12—16 óra hosszú idő! Ez alatt a szemben levő csirához is eljut a beszívargó rézgáliczoldat, a minek az eredménye az, hogy a csira elpusztul. E szerint a módszer szerint csávázott gabonának mindig nagyon kicsiny a csirázási százaléka. Egyébként nemcsak 12—16 óráig van a szem a rézgálicz hatásának kitéve, hanem még a szárítás alatt is egy bizonyos ideig. Ezért Kühn maga sem tartotta módszerét elég tökéletesnek és javítani igyekezett. Nevezetesen azt ajánlotta, hogy a gabonát rögtön a csávázás után, még a szárítás előtt oltott mészszel (100 l. víz + 1 kg. mész) kell átlapátolás közben megpermetezni.

Ezt az eljárást Kühn-féle javított módszernek nevezzük. Ám az igazat megvallva még ez a javított módszer sem elég jó. A rézgálicz a hosszú csávázási idő alatt mégis csak bejut a csirához. Különösen a géppel csépel gabonánál kell ezt figyelembe venni, mert az így csépel szemeknek nagy százaléka repedezik meg és a repedéseken át könnyen jut a rézgálicz a csirához. Azért a Kühn-féle módszerek szerint csávázott gabonából mindig többet kell vetni, mint a mennyit csávázatlanul vetnénk, mert csak így érhetjük el, hogy megfelelő számu csirázó szemet vessünk.

A Kühn-féle csávázások eme kellemetlen hátrányaitól Linhart úgy szabadította meg a gabonát, hogy a csávázás idejét megrövidítette, ennek fejében pedig a csávázó folyadékot erősebbre vette, tudniillik 1%-ra és nemcsak fürdette a gabonát a csávázó folyadékban, hanem át-megátmosatta benne. A mint láttuk, Kühn nem határozta meg egészen pontosan a rézgálicz oldat erősségét, hanem csak azt állapította meg, hogy annyi vízben kell 1/2 kg. rézgálicz, a mennyi 250 l. gabonát jól elönt. Ez körülbelül egy hl. víz és így Kühn 1/2 százalékos csávázó oldatot használt.

Álljon most itt a Linhart-féle csávázás eredeti leírása:

Egy kb. 3 hl. ürtartalmu fakádát vagy régi hordót töltünk meg vízzel annyira, hogy a víz színétől a kád vagy hordó karimájáig egy arasznyi üres hely maradjon. A víz mennyisége hozzávetőlegesen lemérendő. Tegyük fel, hogy 2 hl. vizet öntöttünk a kádba, akkor ehhez 2 kg. rézgáliczot adunk, vagyis minden 100 l. vízre egy kg.-ot.

A rézgáliczot legcélszerűbb előzőleg forró vízben feloldani (1 kg. rézgálicz feloldásához 2 liter forróvíz elégséges). Az így feloldott rézgáliczot öntsük a kádba s egy bot segítségével kavargatjuk el jól a vízben. Ha ezt megtettük, akkor kézen van a csávázó szerünk, mely kékes színű folyadék s hozzávetőlegesen 1%-os rézgáliczoldatnak felel meg. Erősebb, mondjuk 1 1/2 vagy

¹⁾ Bővebben l. Mezőgazdasági Szemle 1906, 491. oldalon.

SVÁJCZI TENYÉSZÁLLAT KIVITELI TÁRSASÁG

Sürgőnyczim:
REPRODUCTOR
BUDAPEST.

VAS LAJOS ÉS BLOCH CHARLES

Telefon:
József 33-36.

BUDAPEST-COSSONAY (SVÁJCZ)

Központi iroda: Budapest, IX., Ferencz-körút 36. (november elsejétől IX., Boráros-tér 2.) Kiviteli telepek: COSSONAY és ROUGEMONT.

Állandó készlet legelsőrendű szimentáli és berni, bőtejelésre valógatott tenyészállatokban.

Ajánlunk kiváló tejelő ORMONDI tenyészteheneket bármely vasutállomásra bérmentes szállítással.

Mindennemü tenyész- és haszonállat állandó behozatala. Legelsőrendű referenciák!

2%-os oldat nem szükséges. Sok gazda azt hiszi, hogy ha a vetőmag igen üszkös, akkor 1%-osnál erősebb oldatot kell használni. Ez téves nézet, mert az 1, sőt a félszázalékos oldat is megöli az alább leírandó csávázásnál az üszköt. Ha erősebb oldatot használunk, drágább lesz az eljárás s mindazonáltal semmivel sem jobb.

Szükségünk van a csávázáshoz 2 db. közönséges fűzfavesszőből font kétfülű kosárra is. Ezek olyan nagyok legyenek, hogy az oldatot tartalmazó kádba vagy hordóba könnyen beleférjenek. A kosarakat vékony zsákvászonnal kell kibélelni s a bélést úgy odaerősíteni, hogy az ki ne essék.

A csávázáshoz legezészerűbb két női munkást alkalmazni. Az egyik asszony tölt a kibélelt kosárba kb. 12—15 liternyit (s nem többet) a csávázandó gabonából s a kosarat fülénél fogva belemeríti az oldatba annyira, hogy a kosár az oldatba merüljön s csak a füle legyen ki abból. Mig ez a munkás így tartja a kosarat, addig a másik asszony az oldatban a kosárban levő gabonát két kezével jól megkavarja. Ezzel a könnyű szemek, a szemek között levő polyva, nemkülönben a köüszkös szemek a buzánál vagy rozsnál, vagy a moharüszögnél telt szemek a mohárnál, az oldat felszínére jutnak.

Mikor a munkás már jól felkavarta a kosárban levő gabonát, akkor egy kis kézi szitával lemeríti az oldat felszínén üszk részeket, mire a kosarat tartó asszony kiemeli azt a csávából annyira, hogy kb. a fele legyen csak a csávában s így tartja azt mindaddig, míg a másik munkás a kosárban levő szemeket két kézzel jól kimossa vagyis részletenként jól összedörzsölgeti az ujjai között. Ezzel a még esetleg vissza maradt köüszkös szemeket szétnyomjuk és a szemek, főleg a buzaszem szőrös végén tapadt légbuborékokat, melyek megvédenék az alattuk levő üszköt az oldattal való érintkezéstől, szintén elhajtjuk, úgy hogy így minden üszkgonidiumhoz hozzátér a rézgálicz.

A mosás tehát igen lényeges része e munkának s annak gondos végzésétől függ elsősorban a csávázás sikere.

Az egész itt leirt művelet végzése kb. 3 percznyi időt vesz igénybe. A mosás után a munkás kiemeli a kosarat a kádból s úgy helyezi a kád szélére, hogy a csávázó folyadék visszacsurogjon a kádba. Végül pedig a kád mellett elhelyezett 2 fahasábra állítjuk a kosarat, hogy abból a folyadék teljesen kicsepegjen. Ez alatt a másik asszony veszi a második kosarat, önt bele 12—15 l. csávázandó szemet, belemeríti a kádba és a leirt munka újra kezdődik. Mire a második kosár gabonát is megcsávázták, az első kosárból már kicsorgott a víz, ekkor a csávázott gabonát lehetőleg napos és szellős helyen kiöntjük ponyvára s egy gereblyével szétterítjük, hogy minél előbb megszáradjon. Ez a munka meglehetősen gyorsan megy, úgy hogy 2 szorgalmas asszony munkás 10 munkaóra alatt kb. 15—20 hl., sőt több gabonát is képes csávázni.

Meg kell még itt említenem, hogy a kádban levő csáva a csávázás által mindig fogy, miért is azt időnként az 1%-os rézgáliczoldattal fel kell tölteni.

A szerint, hogy milyen az időjárás, a kiterített gabona 1, legfeljebb azonban 2—3 óra alatt megszárad annyira, hogy kézzel vagy géppel vethető. Ha azonban a csávázott mag csak napok múlva kerülne elvetésre, akkor fedett helyen vékony rétegben kell elteríteni s lapáttal többször átforgatni.

Ha a csávázott magot zsákoljuk, erre a célra vagy új zsákokat kell használnunk, vagy ha

nincs új zsákunk, a régieket fertőtlenítenünk kell, nehogy a zsákokban esetleg benlevő üszög újból fertőzze a magot. A régi zsákok fertőtlenítése vagy úgy történik, hogy 10 órára beáztatjuk őket ½—1%-os rézgáliczoldatba, vagy pedig forró vízzel leforrázzuk és azután megszáritjuk. A vetőgép ládáját és csöveit, ha azokkal már vetettünk, szintén alaposan ki kell tisztítani.

(Folyt. köv.)

Az árva rozsnokról.

Irta: Dr. Rodiczky Jenő.

Az árva rozsnok latin neve Bromus inermis L. a m. védtelen rozsnok. A francia elnevezte magyar rozsnoknak (Brome de Hongrie), a német: Riesentrespe, Queckentrespe s Weizen-trespe néven ismeri. Schreber Festuca speciosának mondta.

Ezen 1863 óta gyakoribb emlegetés tárgyát képező pázsitfü évelő. Kedvező viszonyok közt 15 évig kitart. Bugája ágas felálló, fűzérkéi szállás láncsások, hengerdedek, 5—8 viratuak, kopaszok, kalásztalanok, vagy igen kurta kalászuak. (Szálkaképek). Levelei szálas láncsások, kopaszok, gaza 30—100 cm. magas.

E rendszerint június—júliusban virágzó pázsit hazai virányunk egész területén, föl az alhavasi tájig szorványosan föttalálható.

Kolaczekek legbujább fejlődésben, de mindig csak szorványosan, jó erőben levő márgás vagy homokos vályogon lelte, megjegyezvén róla, hogy bár nagyon emlékeztet a nádascenkészre, lelhelye szerint igen változó külsejű. Mig száraz helyeken alig 20 cm. magasra nő árnyas helyeken, széles levelű, világos zöld s fehére fűzérkéjű magas gazt hajt.

Nálunk azt hiszik, hogy e pázsit csak azóta ismeretes, hogy Mágócsón a szántóra átplántálták. De nem is említve a fűvészeket, kik, mint Host e növény ábráját és leírását közölték, már a régibb gazdairók pl. Whistling is tudták, hogy juhoknak igen alkalmas legelőt nyújt, melytől izletes hust nyernek.

De akadtak a régibb gazdák közül is egyesek, kik mivélését ajánlották. Így Nebbien gazdasági tanácsos, ki taraczknemű gyökereire tekintettel oly buzatalajokon vetni ajánlotta, melyek »égetés« által javítandók lesznek.

Ha tehát némelyek, kik az árva rozsnokhoz fűzött tulvérmes reményeiket megvalósulva nem látván: *Tanárkyt* vagy *Kodolányit* szidnak érte, mint kik e hazai fűvet »fölfedezték«, azt oly kevés okkal teszik, mint azok, kik az erendő bűn miatt Jakabot és Ezsaut okolnák.

Annyi azonban mindazáltal áll, hogy az árva rozsnok mivélése igen alárendelt maradt, mindaddig, míg gróf *Károlyi Alajos* mágócsi urat dalmában a tisztségnek az a jó gondolata támadt e pázsitot a szántásra átplántálni s a tulajdonságairól tudunk, az mind e mai napig jótormán csak az, mi a mágócsi tapasztalatok alapján a közönség közé szivárgott.

Kodolányi szerint az árva rozsnokot Mágócsón az ötvenes évek óta művelték, de hogy eleintén kevésbé méltányolhatták, a mellett bizonyít azon tény, hogy az országos gazdasági egyesület által 1860 ban kiadott jószágismertetés I. füzetében (A mágócsi uradalom) az árva rozsnok mivéléséről említés sem tételik. Csak midőn az országos gazdasági egyesület 1876. évi márczius 14-ki ülésében szóba jöttek az Alföldön s általában száraz homoktalajos, szálas takarmánynak s legelőnek alkalmas növények, olvasták föl Pottyondi Béla urnak az árva rozsnokra vonatkozó ügyelemre méltó levelét s

közölte *Tanárky Gyula* az e pázsitfüvel folytatott termelésből levont tapasztalatát.

Ezzel az árva rozsnok nemcsak hazánkban vált népszerűbbé, hanem külföldön is. Franciaországba a *Vilmorin*-czég ajánlása nyitott neki ajtót, mely ajánlás iziben megállapítá ottani hírnevét.

Bár nem tartozom azok közé, kik az árva rozsnoknak »égetverő« tulajdonságokat vindikálnak, még sincs kétségem benne, hogy az én jó magyarom mindjárt külön új acquiziczióknak tartotta volna, ha nem néhány magyar gazda, de valami modern porosz szédelitő hozta volna újból szóba mivélését.

Az árva rozsnok egyik jó tulajdonsága kétségen felül az, hogy taraczkförmán elágazó s mélyreható gyökérzete képessé teszi a nagyobb szárazságot is eltűrni, miért, kivált az aszályos természetű Alföldön, jelentőséget kicsinyelni nem szabad.

Legjobban, mint ezt Mágócs példája is mutatta, fekete, tehát televényes, vályogtalajon diszlik az árva rozsnok. Minél szárazabb az éghajlat, annál biztosabban diszlik nagyobb viztartó képességű, tehát »agyagosabb« talajokban, melyek szárazság esetén sem veszítik el azonnal »nyirkosabb« állapotukat.

Mindazonáltal *Tanárky* tapasztalatai szerint homokos talajon is elég sikerrel termesztendő, de ez esetben főleg fehér lóhere, baltaczim és vérfő csábairral keverékben vetve. Ily esetekben homokkötő tulajdonságát is előnyösen érvényesítheti.

Az árva rozsnokot akár ősszel, akár tavaszszal vethetjük.

Az őszi, október—novemberi, vetés könnyebb talajon a tavaszinál határozottan előnyösebb.

Tavaszi vetés mellett a tisztán vetett rozsnok az első évben ritkán kaszálható, de legeltetése sem tanácsos, mert tapasztalás szerint »a legelső marha lábával a gyenge növénynek a felszínen elterülő gyökereit kivágja«. Azért az árva rozsnokot rendszerint védnövény alá vetik, ősszel buza, tavaszszal árpa, zab vagy tavaszi buza alá.

Mágócsón, Potyondi hivatolt közlése szerint, a rozsnok magvát a fölszántott s elboronált földre kézzel szórva vetik, figyelemmel arra, hogy egy kis szélben történhessék a vetés, azon okból, mert a fűmag csendes időben csomósan hull a földre. Ha pedig kedvező mérsékelt szél fúj, mondja tovább, akkor szél alá kedv szerint teríthető a földre. Ha ez megtörtént, akkor nyomban a sorvető géppel a kalászos növényt vetik, midőn is a fűmag a vetősaruk által föl-kavart földdel aláhozható, végül tövisboronával simítják el az elvetett területet.

Ha luczernát keverékben vetik, oly módon járnak el, hogy előbb a kalászos, reá a fűmag s végül ismét sorvetőgéppel a luczernamag kerül vetésre. Lehet azonban a luczernát a már kikelt rozsnok felett is vetni. A kevert vetésnek előnyül azt mondják, hogy az aranka terjedését gátolná. Annyi bizonyos, hogy a hozam ily módon jobban biztosítható, ha a luczerna bármely okból elpusztulna. Bár a luczerna vetésének pázsitokkal általában nem vagyok szószólója, annyi áll hogy az eleintén lassu fejlődésű árva rozsnok aránylag kevésbé gátolja fejlődésében, mint más pázsitok, jóllehet éppen a rozsnokféleket valljuk nevezetesebb károsítóknak.

Tisztán vetve az árva rozsnokból legjobb esetben 50 kilogrammot veszünk, kevésbé jól előkészített talajon azonban 60—80 kg-ot pro

BENZINMOTOROS MAGÁNJÁRÓK

cséplési és vontatási célra.

:: 12-től 25 lóerőig ::

Nagyobb gazdaságokban megbecsülhetetlen vonóerő. A legrosszabb utakon is óriási terheket képes vonatni. Mint cséplőmotor is megfizethetetlen és felülmúlja az összes eddig létező magánjáró motorokat. Üzemük absolute biztos és olcsó. Szerkezeük rendkívül egyszerű és tartós.

Kerem arajánlatot: **MAGYAR MOTOR- ÉS GÉPGYÁR R.-T.**

SZOMBATHELY. = BUDAPEST, VI., VÁCZI-KÖRUT 61.

hektár. Luczernával keverékben 30—40 kg-ot és 8—15 kg-ot.

Az árva rozsnokból bevetett területek ápolása abban áll, hogy megerősödése után minden tavasszal megfogaszoljuk. Ha ritkán kelt volna, az első kaszálást akkor ejtsük, ha már magzásba indult, midőn is az elröpített mag által természetesen felujul. De rendszerint az árva rozsnokot virágzása előtt kell kaszálni, legjobban akkor, ha éppen bugáját hánnya, miután csak ilyenkor nyerünk tőle jelesb minőségű takarmányt.

Az árva rozsnokot különben mind zölden, mind szénául szivesen eszik házi állataink. Potyondy éppen azt állította, hogy tápértéke a luczernát sokszorosan felülmúlja, mely kissé merész állítás, különben összehasonlító takarmányozási kísérletek által, legalább tudtommal, még igazolva nincsen.

Ha az árva rozsnok néhány évig, kedvező viszonyok közt állítólag 14 évig is, kaszálól szolgál, végül juhokkal legeltetik. Mágocsra egy hektárnyi területre ilyenkor 27 juhot is számítottak.

Mágócsi adatok szerint az árva rozsnok egy év alatt annyi szénát szolgáltatna, mennyit a luczerna 4—5 kaszálásban. *Kodolányi* szerint nem ritkaság, hogy ott pro hektár 34 q szénát nyertek. Ez ugyan magában véve szép szó, de megjegyzendő, hogy ott, hol a luczernát évenként 4—5 ször kaszálják, ott ez hektáronként 155—188 q, vagyis holdankint 160—190 b. mázsát szokott adni és Magyaróvárt is közepesen luczernaképes talajon 5 évi átlagban 46 q esik pro ha. átlagul. Tehát bizony csak tulhajtás az, mikor az árva rozsnokot legáldásosabb takarmány-növényünknek különbnek mondják.

Magam kísérletképpen, jól előkészített vályogtalajon, április 24-én vetettem tisztán, minden védnövény nélkül, árva rozsnokot, mely május 7-én szépen kikelt és ez év októberének 3-án kaszálható volt, szolgáltatván e kis részletről pro ha. kiszámítva 4320 kg. zöld anyagot, a következő évben kétszeri kaszálásban (május 15-ikén s októberben adott 16.100 kg-ot, a harmadik évben szintén két kaszálásban 10 200 kilogrammot.

Szénára kiszámítva, a széna-szárításnál tett tapasztalatok szerint adott, tehát gondos termesztés s betakarítás mellett

- I. évben 1296 kg-ot,
- II. » 4830 »
- III. » 3060 »

mi a *Kodolányi* által közölt adatokkal legalább a kicsinyben történő művelésnél egyez.

Az árva rozsnokot ezért, ha mindjárt nem valónak is a luczerna versenytársa és helyettesítőjének, gazdasági tekintetben is figyelemre méltó pászitfűnek mondhatjuk.

Szárított gyümölcsök készítése.

Irta: *Balogh Bálint*.

Hogy hazánk gyümölcstermelése még mindig nem áll azon a fokon, a melyen állnia kellene, annak egyik oka az is, hogy a termelők az árut nem tudják kellőképpen értékesíteni.

Sajnos, a magyar embernek nincs kellő érzéke az üzlet iránt. A terményét, a gyümölcsét már összel egy tömegben rendszeren piacra dobja s ennek következtében kedvező árakat sem érhet el. A gyümölcs eltartására, esetleg hűtőházak építésére nem igen gondolunk, innét van azután az, hogy már deczembertől kezdve növekedő mennyiségben importáljuk a külföldi árut, gyakran sokkalta silányabbat, mint a minőt magunk

termelünk, de mindig magasabb áron, mint a hogy idehaza eladtuk a saját termésünket.

A gyümölcsök csinos és czélszerű csomagolására éppen nem fektetünk súlyt, pedig a szépen kiöltötött áru, még ha silányabb minőségű is, kelendőbb.

A gyümölcsök feldolgozására sem gondolunk, úgy hogy e részbeni szükségleteinket illetőleg teljesen a külföldre vagyunk utalva. Pedig itthon is terem olyan minőségű szilva, mint Szerbiában, Franciaországban s mégis a szilva aszaltványok nagy részét innét hozzuk be. Kandirozott gyümölcsössel is a külföld lát el bennünket, pedig a czukorban szárított (kandirozott) gyümölcs készítése nagyon egyszerű s a mi a fő, minden különös berendezés nélkül házi iparként üzhető. Nem kell hozzá csak egy parányi jóakarát és egy kis vállalkozási szellem. Pedig a szárított gyümölcsök készítése nagyon kifizeti magát, mert az kg.-ként 8—12 korona árban, sőt ügyes csomagolás mellett még magasabban is értékesíthető.

A kandirozott gyümölcs készítéséhez csak a legszebb, legérettebb, lehetőleg kézzel szedett gyümölcsöt szabad használni. Ugyanis minél egészségesebb és tetszetősebb gyümölcsöt használunk, annál tökéletesebb lesz az eredmény. Ne gondolja senki, hogy ilyen módon a selejtes gyümölcsöt is lehet értékesíteni. Az szárítva is selejtes marad.

Az ősszel berendezés egy szárító állvány, mely házilag néhány koronából előállítható. All ez egy zinklemezből készült vagy ilyen fenékekkel ellátott, kb. 120 cm. hosszú, 50—60 cm. széles, 20 cm. magas dobozból, a melynek fölnyitható tüllesztővetből készült teteje van. A doboz fenekétől mintegy 5 cm. magasságban, de a fenékekkel párhuzamosan egy erős tüllesztővet vagy esetleg zinnezett sodronyszövet van kifeszítve egy kivehető keretre. Ez szolgál a gyümölcs elhelyezésére, a zinnezett fenék pedig a lecsepegő czukorszörp fölfogására szükséges.

A földolgozandó gyümölcsöt gondos átválogatás után megfelelőleg előkészítjük. Így az almát, körtét, barackot meghámozzuk, a meggy, cseresnye stb. magvait kiszedjük.

Ezek után a czukorszirup készítésére kerül a sor. A czukorhoz annyi vizet adunk, a mennyit az magába vesz s lassu tűzön forraljuk. A rajta képződő habot lefölozzük s a forralást addig folytatjuk, míg az kellőleg meg nem sűrűsödik, vagyis míg az nem »fonódik«. Ezek után az egyes gyümölcsnemeknél a következőleg járunk el:

A meggy és cseresnye: A gyümölcsöt tiszta vízben megmossuk s tiszta ruhára rakva, megszáritjuk. Ezek után a magvát kiszedjük s a már kellőleg előkészített szirupban 5 percig forraljuk. A sziruphoz annyi czukrot kell venni, mint a mennyi a fölhasználandó gyümölcs sulya. Ezután a gyümölcsöt kiszedjük s a szirupot jól felforraljuk s azt, mikor már a szirup hűlni kezd, újból belerakjuk s másnapig a czukorban állni hagyjuk. Mivel a meggy és cseresnye nehezebben szedi magába a czukrot, ezt az eljárást meg egyszer ismételjük s azután a szárító dobozba rakjuk s napon, de lehetőleg pormentes helyen megszáritjuk.

Kajszin és őszibarack. Az előkészített gyümölcsöt ezitromos vagy meszes vízben két óra hosszáig áztatjuk (keményítjük) s azután vízben lemoszuk s megszáritjuk. Száradás után, hogy tetszetősebb színe legyen, gyöngén meg is kénezhettük, de akkor újból meg kell mosni s megszáritani. A kajszin igen sok levét ereszt s ezért a szirupot ha másodszor használjuk, főzés útján előbb be kell süriteni. A további eljárás ugyanaz mint a meggyénél.

Szilva. A meghámozott besztercei vagy olaszkek szilvát két óra hosszáig meszes vízben keményítjük s utána jól kimossuk s ezután a czukorszirupban forraljuk, míg a szilva teljesen üveges nem lesz, a mi kb. teljes két óra hosszát szokott igénybe venni. Ezután a gyümölcsöt kiszedjük s a szirupot kiforraljuk addig, míg ismét kellőképpen besűrűsödött s ezt követőleg a szilvát visszarakjuk s másnapig állni hagyjuk. Ekkor ismét besűrítjük a szirupot és a szilvát belerakjuk, félóraig forraljuk s azután a szárító dobozba rakjuk. A magvak helyére esetleg tehetünk dióbelet vagy mandulát. Azonban csakis akkor, mikor már közel van a teljes megszáradáshoz.

Kantalup dinnye. A jó érett, de nem túl-érett dinnyét nagyobb darabokra vagdaljuk s két óra hosszáig meszes vízben áztatjuk. Ezután gyöngé ezetes vízben addig forraljuk, míg csak teljesen üveges nem lesz s az összes erek el nem tűnnek. Ezután 10 percig forraljuk czukorszirupban s másnapig benne hagyjuk. Másnap és harmadnap újra forraljuk 10—10 percig, azután a szárítóba jön.

Birsalma. A birsalmát meghámozzuk, kénezük s ezután jól kimossuk s hig ezetes vízben puhára főzzük. Megszáritjuk s utána a czukorszirupban addig forraljuk, míg szép fényes, üveges nem lesz s benne hagyjuk, míg ki nem hűl. A főzést ennél nem kell ismételni.

A már teljesen száraz gyümölcsöt ritka szövethűtő tarisznyákba rakva szellős, száraz helyen fölhasználtjuk. Ilyen helyzetben évekig kitűnően eláll.

A szárított gyümölcsöt a nagyvárosi csemegekereskedők mindenkor igen jó árban megveszik. Természetesen megfelelő csomagolással sokkal jobb árakat érhetünk el.

KÖNYVISMERTETÉS.

Törvény az osztatlan közös legelőkről. (1913 : X. t.-cz.) Magyarazza dr. Börcsök Andor. A mezőgazdasággal foglalkozókat izgató szociális problémák között mindenkor első helyet foglalt el a közlegelő kérdése. A falu életében, de egész nemzetgazdaságunkra is oly jelentős ezt a kérdést helyes érzéssel oldja meg a törvényhozásunk szociális alkotásai között egyik legértékesebb törvény: az osztatlan közlegelőkről szóló 1913 : X t.-czikk. Ennek a törvényeziknek rendelkezéseit magyarazza dr. Börcsök Andor: Törvény az osztatlan közös legelőkről szóló művében olyan módon, hogy a nehéz jogi kérdéseket is megoldó törvény rendelkezéseit a nemjogászok számára is könnyen érthetően világítja meg. A terjedelmes bevezető rész adja az egész kérdésnek történetét, fejtegeti annak jelentőségét s összefoglalja szabatos rövidséggel a törvény rendelkezéseit. Azután közli kommentárszerűen az egész törvényt, annak miniszteri indokolását s minden egyes §-hoz odafűzi a maga megjegyzéseit, a melyek a terjedelmes törvény egyes §-ai között való összefüggéseket is kimutatják. A munka Benkő Gyula, Grill cs. és kir. udvari könyvkereskedés kiadásában jelent meg. Terjedelme 168 lap. Ára 4 K. Kapható minden könyvkereskedésben.

Kérdések és feleletek.

Kérdés. Fehérhere agyagon.

Érdeklőlvtam a fehérheréről irt feleletet, mely szerint az homokos talajon vethető. Nekem agyagos talajom van, szeretném azonban magtermelés céljából fehérherét vetni, mert ezen magot jobban tudnám értékesíteni s mert

KEMNA FORRÓGŐZEKÉI
szabadalmazott

SCHMIDT mérnök doktor hirneves füstös-tulhevitőjével

Minden más nedvesgőz-, compound- vagy compound-tulhevitett rendszert úgy teljesítő-képesség, mint tartósság tekintetében messze felülmúlnak és lényegesen kevesebb szenet fogyasztanak.

Referenzlákkal, kimerítő felvilágosításokkal és költségvetésekkel szolgál:

KEMNA J. BUDAPEST, VI., Váci-kjút 51. szám. Sürgőnczim: Kemna, Budapest. Telefon 91—21. Telefon 91—21.

állítólag biztosabb hozamot ad, mert az ápión nem bántja. Igaz-e ez? Hol ad legjobb magtermést a fehérhere, a völgyben, hegyoldalon, vagy hegytetőn? Kérek szíves választ. Megjegyzem, hogy takarmánynak vörösherét termelnek, mert ez nagy hozammal jutalmazza fáradságomat.

N. K.

Kérdés. Sárgarépa vetés.

Lehet-e sárga-, vagy murokrépat őszzel is vetni s ha igen, nagyobb terméseredményt várhatunk-e ettől, mint a tavaszi vetéstől. Gyakorlati gazdatársaimtól kérek szíves felvilágosítást.

L. F.

Kérdés. Vinczellér nagyobb szőlőre.

Örökség után egy több mint 20 kat. holdas szőlőhöz jutottam, melyen eddig egy iskolákat nem végzett vinczellér volt, ki azt tartja, hogy egymagában nem győzi a felügyeletet és segítséget kér. Kell-e valóban két vinczellér egy ily szőlőhöz, vagy ha egy fiatal, erőteljes és vinczellériskolát végzett egyént fogadok, az öreget nyugdíjba küldhetem-e, nem kell-e helyette másikat fogadnom, mert akkor inkább még elkinlódnék vele pár évig.

S. O.

Kérdés. Iparoslakás.

Cselédlakásnál törvényileg ki van mondva, hogy 1917-re minden nős cselédnek dukál egy külön szoba, külön kamara és kettőnek egy konyha. Most fogadtam egy fiatal, most nősült bognárt, ennek is ily lakást adtam, de nem elégszik meg vele, a közös konyhát nem akarja elfogadni, hogy neki külön konyha jár. Van erre valami miniszteri rendelet talán, mert a törvény erre nem kötelez.

N. I.

Felelet. Romlott polyva helyett szecska című kérdésre.

A gazdaság terén meglehetősen laikus egyén lévén a kérdező, feleletemet is oly alakban adom, hogy azt felhasználhassa. A polyva sokkal jobb táplálék a szalmánál; hatékonysági hányada kétszerese majdnem az előbbinek; igazi fehérje a buzaszalmában egy csepp sincs, polyvában jócskán; keményítőérték a polyvában közel kétszer annyi van, mint a megfelelő szalmákban. Általán a jó polyvát egynek szokták venni, persze mindig laice szőlőben, a közepes szénával. De azért, ha nincs polyva, lehet szalmaszecska rétegezni és fülleszteni helyette. Tovább, persze a talaj és a belőle fejlett szalma itt is különböző lehet és vele együtt az eljárás is, fülleszteni nem szükséges, mint a polyvát. Pótolni kell azonban a hiányzó fehérjét és keményítőértéket abraktakarmánnyal, p. o. korpával, darával vagy több répával és burgonyával. De itt az állatok fajja, fajtája, termelése (hus, erő, tej), igénybevétele oly sokféleséget tüntet fel, hogy egyedül csak a gondos kitapasztalásra utalok kérdezőt.

Végh Kálmán Mátyás.

Felelet. Zöld csalamádé megfagyása című kérdésre.

A fagyott csalamádében szervek hiányában megszünt minden fiziológiai működés. Nem transpirálhat, mert a léglyukak összezugszorodnának; az edényfalabok nem szállíthatják a talajsókat, mert ez a vízzel együtt jár, melynek utja eldugult; nem asszimilálhat, mert a zöld klorofilokat a fagy összeroncsolta. A fagyott csalamádé tehát olyan, mint a lekaszált széna; anyagai a fagyás következtében káros vegyi változásokat nem szenvedtek. Benne van minden tápanyag. Tessék étetni úgy, mint eddig; — előkelő hely példája után írhatom.

Végh Kálmán Mátyás.

Felelet. Gyümölcsfák törzsének ápolása című kérdésre.

1. A gyümölcsfák törzse a rendes ápolást szintén megkívánja s csakis akkor lesznek életerős, bőtermő fáink, ha a fák törzsét sem hanyagoljuk el. Így a gyakran előtörni szokott vízajtásokat eltávolítjuk. A törzset időközönként drótkéfével letisztítjuk a mohoktól, zuzmóktól s mindenféle idegen anyagtól. Főleg az idősebb fáknál van erre nagy szükség, mert a megrepedezett, felcserepedett fakéreg melegágya a különféle állati és növényi ellenségeknek. Tökéletes munkát csakis akkor végzünk, ha a fákat,

télen, lombhullatás után, de rügyfakadás előtt 5—8% gyümölcsfa karbolineummal bepermetezzük, mert ez a legtökéletesebben megtisztítja a törzset mindenféle élősködőtől, sőt a különféle petéket is mind elpusztítja, úgy, hogy a folyton szaporodó állati ellenségek miatt ez a permetezés valóságos életszükségletévé válik a gyümölcsfáknak. A karbolineumos permetezés helyett hajdanában marhavér, agyag és oltott mész keverékével vonták be a fákat. A meszelés ilyen formájában határozottan káros, mert így a fát és buvóhelyét adunk az élősködőknek. Éppen ebből a szempontból sokan egyenesen károsnak tartják a meszelést. Pedig módjával alkalmazva, a mész is kiváló törzsápoló szer, de nem a fönti összeállításban, hanem hig oldatban, vasgáliczczal keverve. Így ez kitűnő féregpusztító szer s mivel a fa teljesen világosszínű lesz, a kora tavaszi napsugarakat visszaveri s a törzs nem melegszik föl, minélfogva az u. n. fagyfoltok, továbbá fagyrepedések nem is keletkeznek a fán. Személyesen szerzett tapasztalataim alapján állítom, hogy az ily módon meszelt gyümölcsfa törzse mindig szebb, simább, mint a karbolineummal permetezett fái, mivel azonban a karbolineum antiszeptikus hatása föltétlenül nagyobb, legcélszerűbb volna az együttes alkalmazásuk oly módon, hogy a fát előbb bepermetezzük s azután meszelnék vasgálicczos mésszszel.

Balogh Bálint.

2. Kérdező tulajdonképpen egyet kérdez, a törzs ápolását; a sorok között azonban azt lehet olvasni, hogy »öreg, elhanyagolt gyümölcsös kertjének« megújítása iránt érdeklődik inkább. A kettő pedig nem ugyanazt jelenti, vagyis ha még a rhytidomát (németül Borke), a *kérges parát* rendbe hozta, ezzel a gyümölcsöst nem ifjította meg, hanem csak egy csomó rovar- és gombaellenséget lakoltatott ki és elősegítette a phelloderma szabályosabb, könnyebben kezelhető képződését, mert a phellogen réteget egy nagy, kérges, mohás páncél alól szabadította fel. Ebből a szempontból tessék hozatni egy csomó, a gyümölcsös nagyságához mért (1 db á 150—200 fa) acél kéregkést, valamelyik háziszerraktárból, vagy a Mezőgazdától és egy vakarókést. Előbbivel tessék alaposan ledörzsölni a rhytidomát, utóbbival a deformációkat levakarni, még pedig ezt nem csupán a törzsön, vulgo faderékon, hanem a földtől, sőt jó, ha egy arasznyival lejjebb kezdve addig, a míg a durva kérges para mohás, sőt feljebb is, a meddig a moha tart. Ezután vagy e közben tessék Mayerffy Zoltántól Kecskemérről egy árlapot és utasítást kérni a kéménymérszítméről és társairól és az előirt receptek szerint elkészíteni azt a kevés mésszel kevert keveréket, mellyel a fák törzsét és ágait be kell mázolni. Csupán a meszet nem ajánlom; ez ósdiság és árt is, mert a mész áthatlan kéreggé változik a fán és sok életműködést akadályoz. Tessék ezt a meszelést következetesen, minden őszzel ismételni az alább említendő permetezéssel együtt; kiirtja, elüzi a vértetűt is vele.

A fák megifjítása már más kérdés. Megifjításra az olyan 20—35 éves lágymagu és 8—10 éves csontár (kopáncsosok kizárva!) szorul, melynek egyes ágaiban silány a faszövet nedvszállítása, silány lomboat mellett csekély az asszimiláció és transpiráció, tehát az összes életműködés. Ennek jelei: a galy teng; hónaljában vagy görbületein vízajtások jelennek meg, silányan érlel gyümölcsöt stb. Tessék e fák galyait a vízajtások felett lefürészelni, a sebhelyet valamely tapasszal (agyag, friss marhatrágya és marha- vagy lószőrkeverék hig pép alakban) bekenni; a vízajtásoktól egyet kiválasztani és a többi jó szerszámmal töben lementszeni. Ez eljárásnál persze a korona kisebb átmérőjűvé lesz, de azért előbbi gömb, tojásdad, körte alakjából nem szabad kivetkőztetni, hanem arányosan metszeni. Mikor ez megtörtént, az előbbi koronaszélességében (célszerű a hulladékot összeszedetni és elégettetni) fel kell jó mélyen ásni az előbb még megtrágyázott talajt, hogy a trágya és minden kukac alulra kerüljön. A felásást is meg kell minden évben

ismételni. Mikor így az egész gyümölcsössel még az ősön elbántunk, egy enyhébb napon az említett kecskeméti receptet valamelyike szerint — tessék majd kiválasztani — meg kell permetezni alaposan a fák galyait is; ezt is évről-évre ismételni kell. Így az öreg, elhanyagolt gyümölcsös megifjitható. Ha pedig a sorban ültetett fák közül valamelyik már kiszáradt, vagy alig él 2—3 szál vízajtásával, ezt ki kell dobni; földjét oly mélyen és oly szélesen, a meddig csak ludtollvastagságu gyökeret lelünk, ki kell emelni és helyébe friss, jó földet hozatni és ebbe ültetni az új fát (lehet nagyobb fákat is átültetni, de ezt itt leírni sok lenne; tessék esetleg újra kérdezni!) Ha azonban a fák nem sorba voltak betelepítéskor ültetve, a régi fa helyének közelében lehet az új fának alkalmas, friss földű helyet kiválasztani.

Végh Kálmán Mátyás.

Felelet. Minő festanyag alkalmas hordókra című kérdésre.

A hordók konzerválásánál első dolog a hordóknak tisztántartása. A hordókat gyakran és alaposan kell tisztogatni, törölgetni; és pedig annál többször, minél nedvesebb természetű a pincze, a hol a hordók vannak. A nedves pincze ugyanis igen alkalmas a penész és egyéb rothasztó anyagok képzésére s ha ezek a hordó dongáira kerülnek, a hordót viszonylag rövid idő alatt tönkreteszik, azért kell a hordókat minél gyakrabban tisztogatni és törölgetni. A hordók konzerválását elősegítjük továbbá azzal, hogy az olyan pinczében, a mely nagyon alkalmas a penész képződésére, gyakrabban ként égetünk el s a pinczét több ízben szellőztetjük, a kén elégetése által keletkezett kénes sav, továbbá a tiszta levegő megakadályozza ugyanis a penész képződését s ezzel közvetve a hordók konzerválását érjük el. A hordók dongáinak védelme valami különös konzerváló anyaggal nem igen ajánlatos, mert ezek az anyagok rendszerint kellemetlen szaggal bírnak s ezt a bor nagyon könnyen felveheti kezelés közben s a bor elromlik. A hordók tartósságát nagyon elősegíti, ha a hordó dongáit faszénporral időközönként jól bedörzsöljük. A faszén t. i. igen jó konzerváló anyag a nélkül, hogy a borra nézve ártalmas, illetőleg veszedelmes lenne. A bedörzsölést faszénporral is épp úgy, mint a hordók tisztogatását és törölgetését többször kell végezni a nedves pinczében mint a száraz vagy a kevésbé nedvesben. A nedves pinczében, a hol a fentiek értelmében többször kell kénezni, a hordók vas alkatrészei ki vannak téve nagyon a romlásnak, ajánlatos ilyen körülmények közt az abroncsoknak és egyéb vasrészeknek bevonása vaslakkal.

Sz. G.

APRÓK.

Őszi mély szántás éppen oly fontos talajmivelet, mint a nyári tarlóbuktatás közvetlen aratás után. Tudvalevőleg nem szabad túl mélyen szántani őszi kalászosok alá, mert a tülazított talajba nagyon is mélyen behatna a fagy s kárt okozna a vetésbe, úgy a tavasziak és kapások alá minél mélyebben kell a szántást végezni, mert ezzel a talaj porhanyósságát mozgatójuk elő. Ugyanis a mély és lazán egymáson fekvő rögök között levő hézagok, üregek következtében sok vizet magába vehet a mélyen szántott talaj; ez a víz megfagy télen s mintegy egytized résznyivel nagyobb terimét foglalván el, szétrepesztí a rögöket, a talaj emelve lesz s fellazítottatik. Minél többször ismétlődik a fagy és az olvadás, annál morzsalékosabb lesz a talaj, mit különben még többszöri szántással sem vagyunk képesek keresztülvinni. Magától értetik, hogy csak addig szabad a talajt mélyíteni, míg termőréteget hozhatunk fel s vad földet legfeljebb 1—2" vastagon szabad felszántani, felszínre hozni, hogy az tökéletesen elmájon a tél alatt. Ha kavics vagy homok az alsóbb talajréteg, ügyeljünk arra, hogy ezt el ne érjük a mély szántással, mert ezzel csak rontanók a ta-

Hizott sertéseket,
levágásra való hussertéseket a bécsi
vásáron legelőnyösebben értékesít

SCHLEIFFELDER ÉS TÁRSAI
WIEN, ST.-MARX.

A szállítás és eladás m^o do-
zatai felől díjmentesen meg-
hizható és gyors felvilágosítás-
sai szolgá. Magyar levelezés

lajnak termőerejét s bizonytalanná, kisebbé ten-
nők a terméseket.

Küzdelem a kártevők ellen télen. A gyümölcsfákat télen is át kell vizsgálni s a rajtuk levő száraz leveleket, melyek hernyófészkeket vagy bábokat tartalmaznak s vékony fonállal vannak az ágakhoz erősítve, el kell távolítani. E célra alkalmas a kertifáklya, mellyel lepörköljük őket, de ha ily eszközzel nem rendelkezünk, a gyümölcszedőollóval kell levágni s összeszedni a leveleket, aztán elégetni. A gyűrűspille tojásai rendszerint a fagalyak hegyén vannak elhelyezve, ezeket is legjobban és leggyorsabban ollóval távolíthatjuk el s szinte összegyűjtendő és elégetendő ezen ágvégek. A mumiaszerűen összeaszott gyümölcsöket, melyek a moniliagomba csírát tartalmazza, szinté leszedendő a gyümölcsfákról és megsemmisítendő.

A fagyökereket úgy kellene az átültetésnél ismét elhelyezni, mint azelőtt voltak az eredeti helyükön vagy faiskolában. Ott, hol üregek vannak a gyökereknél, nem képződnek a vékony, ugynevezett hajszálgyökerek. Hogy a talajrészecskék jól oda tapadjanak mindenütt a gyökerekhez, meg kell azt alaposan taposni, aztán pedig vízzel bőségesen megöntözni, hogy a talaj beiszapoltsáék a gyökerekhez. Még jobban elérjük ezt, ha szarvasmarhatrágyával kevert földes pépet készítünk s ebbe helyezzük a gyökereket és erre öntjük apródonként rá a talajrészecskéket, jól letiporva. Ha azonban tömört, kemény a talajfelület, akkor a hajszövesség folytán hamar kiszáradna az, mit elkerülendő, felül (a talajfelület felett) apró porhanyó földet tegyünk, ebből alkossuk meg a tányért a fa körül s akkor a hosszantartó szárazságot sem fogják megérezni a fák. Hogyha pedig az eső összenyomná ismét a talaj felszínét, vagy öntözés által történék az meg, akkor elővesszük a kapát és fellazítjuk a felületet, gondosan ügyelve, hogy a gyökereket ne sértsük meg. A kapálás gyomirtás céljából is szükséges s a nyár folyamán legalább háromszor végzendő.

Pajor ősszel mindig lejjebb vonul a talajban, mert keresi a meleget. A meleg hely iránt nagy vonzalommal viselkedik s ezt irtására felhasználhatjuk. Készítsünk kis gödröket 40—50 cm. mélységgel és 60—75 cm. négyzetkeresztmetszettel, töltsük meg őket meleg lótrágyával. Ezekben pár nap alatt összegyűlnek a közel szomszédságból a pajorok és megsemmisíthetők. Baromfiak igen jóízűen fogyasztják télen ezen rovarláczákat.

Baromfitrágya, éppen úgy, mint a lótrágya, tulheves és azért száraz vagy homokos földekre valódi méreg, mert minden kisül ily trágyázás mellett, ellenben nagyon jó a nyirkos, hideg, agyagos talajon, ha mértékletesen használtatik s e talajokat melegebbé téve, nagytermésre serkenti. Legjobban kifizeti magát a baromfitrágya, ha azt feloldott állapotban használjuk fel esős időben. E célból vegyünk egy üres hordót (legelősebb a kiürült petroleumos hordó) tegyük bele a friss baromfiürüleket s öntsük fel esővízzel, helyezzük napos helyre, hogy gyorsabban erjedjen, azután teletöltjük vízzel a hordót és a folyadék már használható is. Kisebb gazdaságokban a baromfitrágyát másként is lehet kezelni, ugyanis a trágyatelepen a ló- és szarvasmarhatrágya közé rétegezzük, keverjük s ezzel eme trágyák erejét fokozzuk, mert nagymennyiségű nitrogént és foszfort juttatunk beléjük. Hogy ha nem áll rendelkezésünkre más trágyaféle, akkor már a tyukólban kezeljük a baromfitrágyát, hogy a légenyirtalom el ne illanjon. Azaz időnként be kell azt valami konzerválóanyaggal fedni, ilyenek a gipsz, a tőzgepor vagy száraz homok. Az aprójószág trágyáját így használva, tapasztalni fogjuk, hogy az csodákat mivel.

Málnabokrokról azon hajtásokat, melyek az idén termettek, egészen lent a talajfelületnél vágjuk le és távolítsuk el, mert azok úgy sem fognak már gyümölcsöt hozni és csak hiába foglalnának helyet. A fiatal, idej hajtásokból pedig 4—5 maradjon meg, mert ha netán többet hagynánk, akkor kisebb, fejletlenebb gyümölcsöt fognak azok hozni. Az erős trágyázás most az ősz végén igen kifizeti magát, mert a málna a talajjavítás iránt hálás.

Csipkerózsa-tea. Míg a csipkerózsa (vad-rózsa) gyümölcse-bogyójának husából tudvalevőleg kitűnő izt (lekvár) főznek, addig a bogyók belsejéből kiszedett magvakból jóízű és

gyógyhatású teát készíttetni. Hogy a magvakhoz juthassunk vágjuk kétfelé a már érett piros, de még kemény bogyókat, mielőtt még a dér megcsipte volna őket. Éles kis késsel kivágjuk a magvakat. Egy liter bogyó már helyes kis zacskó magvat ad, melyeket vaslemezen (plé) szárítunk ki a sütőben, úgy hogy a magvakat körülvevő pehelyszerű szőr megsemmisüljön. A szőrök már a tisztogatás alkalmával is tapadnak az ember kezére s kellemetlen viszkedést okoznak. Tea készítésénél egynolc liter vízben egy kávéskanálnyi magot forraljunk jól fel, adjunk aztán izlésünk szerint 1—2 koczka cukrot hozzá és néhány kanál tiszta tejet. Ezen kitűnő enyhe ital 3—4 héten át esténként vagy reggeli gyanánt élvezve (1 vagy két csészével) igen jó háziszor vesebajok ellen.

HIREK.

A Magyar Gazdaszövetség Darányi Ignác elnöklésével tartott igazgatóválasztmányi ülésén Vancsó Gyula dr. birtokpolitikai előadó rámutatott arra, hogy a nyáron folyt tarczali uzsorapör ismét időszerűvé tette az uzsorának régen vajdudó ügyét. Indítványozta, hogy írjon föl a Szövetség az igazságügyminiszterhez az uzsora törvény reformjának mielőbbi megvalósítása érdekében Pallavicini Ede örgróf, Buday Barna és Balogh Elemér fölszólalása után az előadói javaslat értelmében határoztak. A hajóstársaságok díjazabástervéről, melyet a földművelésügyi miniszter küldött le a Szövetséghez, Schandl Károly dr. segédtitkár tett előterjesztést. Az előadó javaslatára kimondták, hogy fölterjesztést intéznek a földművelésügyi kormányhoz és kérni fogják, hogy a parlamenti tárgyalás előtt adja ki véleményezés végett az összes hajóstársaságokkal kötendő szerződések tervezetét a Szövetségnek.

A nők gazdasági kiképzése a női gazdasági és háztartási tanfolyam szervezésével kapcsolatban, nagy erővel folyik. A városok és községek versengve kérik, hogy ezt a gyakorlati tanítást mielőbb náluk is rendezzék. A földművelésügyi miniszter támogatásával ujjabban Karczagon, Aradon, Késmárkon, Marosvásárhelyen, Mohácson, Sopronban, Besztercebányán és Sátoraljaiúj helyen volt ilyen tanfolyam s még ez évben Szeleszen, Szabadbárádon, Németbolyban, Czibakházán, Tenkén, Leibiczen és Désen lesz 6—8 hetes női gazdasági és háztartási tanfolyam.

A fakartel áremelése ellen. A fakartel tudvalevően a mult héten közel harmincz százalékkal fölemelte a tüzfifa árát. A fogyasztók érdekét mélyen sértő áremelés ellen éppen a kartel egyik székhelyén, Nagyváradon, legutóbb azal igyekezett védekezni, hogy a város 75 ezer K-t szavazott meg olcsó tüzfifa beszerzésére, melyet azután a közönségnek olcsón elárusítottak volna. A Biharmegyei Tüzfifaárusító Részvénytársaság, mely a fakartel eladószervezete, addig mesterkedett, míg a város lemondott a tüzfifa bevásárlásról. Most, hogy ujjabb megokolatlan merényletet intéztek a közönség zsebe ellen. Nagyvárad megvalósítja az elejtett tervet. Megállapodást létesített a Bihari Erdőipar Részvénytársasággal és egyik remeczei fatermelő céggel, a kik tizenkét waggon fát küldöttek a városnak mintába. A város tanácsa legutóbbi ülésén 20.000 koronát szavazott meg tüzfifa vásárlására. A szén árusítását a közönség számára november elsején kezdik meg; a város tanácsa az elsőrendű tüzfifát 9 koronáért, a másodrendű, ugynevezett merkantil-fát 7.50—8 koronáért adja a fogyasztóknak. A fakarteltől függő kereskedők 12 korona egységáron árusítják a tüzfifát.

Parcellázás Kunfélegyházán. Kunfélegyháza tanácsa elhatározta, hogy a szentlászlói 815 holdas birtokát 5 holdas parcellákban szegényebb lakosoknak fogja kiadni haszon-

bérbe. Az erre vonatkozó árlejtést rövidesen megtartják.

Őszi virágvásár. Az Üllői-uti iparművészeti muzeum fedett csarnokában november 6-tól 13-ig rendezi a Magyar Kereskedelmi Kertészek Országos Szövetsége kiállítással kapcsolatos őszi virágvásárját. A vásárra helybeli és vidéki kiállítók nagy számmal jelentették be részvételüket.

A gödöllői kertészsegéd képző. A földművelésügyi miniszter a fölvételre a gödöllői állami kertészsegédképző iskolába hirdetett pályázat határidejét november 10-ig meghosszabbította. A hároméves tanfolyamra nők is pályázhatnak s ezeket a kenyérkereseti főtárgyak mellett a háztartásban, szabászatban és virágkötészetben is kiképezik. A fölvett tanulókat teljesen ingyenesen oktatják és ellátást is kapnak. A szegényebb sorsukat felruhazzák, ha azt folyamodásukban külön kérik.

Allami borárverés. A tarczali m. kir. vinczellériskola pinczéjében évenként négyszer és pedig: márczius 5-én, június 5-én, szeptember 5-én és december 5-én mindenkor délelőtt fél tíz órakor tartandó borárverésen eladatik a tarczali m. kir. vinczellériskola és hozzátartozó állami szőlőtelepeken termelt borkészlet. A venni szándékozók az árverésre bocsátandó bort az árverés előtti napokon megizlelhetik. Előzetes bejelentésre az intézet a tarczali vasutállomásra kocsit küld.

A német borvidékek terméseredménye. A híres németországi borvidékek ez idej termése nagyon rosszul ütött ki; a Mosel alsó részén a hegyvidéki szőlőtulajdonosok termelő költségeiket sem tudják a bor árából fedezni. A Mosel felső szakaszán nagyon szegény a terméseredmény, egy ár-területre mindössze egy liter bor jutott; ezenkívül a szőlő nagyrésze nem volt megérve, a mi a must minőségének nagyon ártott. A Saar környékének termése aránylag kedvezőbb. A Runver vidékén sokat ártottak a szőlőnek a rovarok. A középső Mosel vidékén félhozamra számítanak a termelők.

A francia bor. A gyöngye termés folytán napról-napra emelkedik a bor ára. Cette és Montpellier vidékén is megdrágult a bor, holott ez a környék csak vegyítésre szánt borokat termel.

Száritott szeszmoslák. A szeszadóra vonatkozó 1908: XXVIII. t.-cz. 88. §-a értelmében a mezőgazdasági és ipari szeszfeldéktől évente elvont kontingensért nyújtandó kártalanításra csak azon szeszfeldékek tarthatnak igényt, melyek a szeszfeldékből kikerülő moslékot vagy maguk használatjuk fel, vagy pedig hazai gazdaságoknak adják el. A törvény ezen rendelkezése alapján

KLISÉKET
MINDENMŰ NYOMTATVÁNYOKHOZ
SZÉP ÉS TISZTA KIVITELBEN
PONTOSAN ÉS OLCSÓN
KÉSZIT
KOBLINGER GYULA
PHOTOCINNOGRAFIAI MŰINTÉZETE
BUDAPEST
VII. CSENCERI UT. 22.
VIDÉKI MEGRENDELÉSEK IS PONTOSAN
ESZKÖZÖLTETNEK.

SALVATOR

kiváló bór- és lithiumos gyógyforrás
vese- és hólyagbajoknál, köszvénynél, cukorbetegségnél, vörhenynél, emésztési és lélegzési szervek hurutjainál kitűnő hatásu. Természetes vasmentes savanyuviz.

Kapható ásványvizkereskedésekben és gyógyszertárakban.

SCHULTES ÁGOST

Szinye-Lipóczi Salvatorforrás-vállalat
Budapest, V. Rudolf-rakpart 8.

beérkezett jelentések szerint a folyó évi október hó 1 től december hó 31-ig terjedő időszakban Hirsch Ödön kolozsvári cégnél (Magyar-u. 43.) 2000 q. Neumann Testvérek aradi cégnél 6000 q és Mayer Miksa savski marofi cégnél (Horvátország) 1120 q szárított szeszmoslék kerül eladásra. Felhívjuk ez uton az ország gazdaközönységét, hogy amennyiben szeszmoslékra szüksége lenne, annak beszerzése végett forduljon közvetlenül fentnevezett szeszfőzdevállalkozókhoz.

Nemzetközi építészeti kiállítás, Leipzig 1913. Az ismert dr. Gaspary & Co., Markranstädt, Leipzig melletti cégeknek a kiállított gépeiért, nevezetesen: kötő- és zuzótelepek, sajtoló- és csiszolóberendezések, cementtégla, fedőcserép, ürtömbgyártógépek, betonkeverők, formák, stb.-ért a bíráló bizottság részéről a **szász királyi államdíj** lett megítélve. A legmagasabb kitüntetés ez, mely a kiállításon elnyerhető volt.

Kereskedelem, tőzsde.

S Z E S Z.

A szeszüzletben a vételkedv e héten kielégítő volt és élénkebb forgalom mellett a szeszárak változatlan áron jegyeznek:

Elkelt *finomított szesz* adózva 203.50—204 kor., adózatlanul 64.75—65 K, míg ellenben vidéki kisebb finomítottól olcsóbb árban volt ajánlatok. Kisebbségi tételek adózva 206 koronáig keltek.

*Denaturált szesz*ben élénkebb a kínálat és hordóval együtt kötésre 49—49.50 kor kelt nagyobb. *Tartányáru* olcsóbb árban.

Mezőgazdasági szeszgyorak részéről kontingens nyersszesz prompt szállításra 56—57 kor. talált vevőre, ellenben kötések kampany szállításra lldyd jegyzésen alól létesültek.

Budapesten a kontingens nyersszesz ára 58.— 59.— kor.

Budapesti zárlatárak nagyban:

Finomított szesz adózva	203.50—204.—	K
Finomított szesz adózatlan	64.50—65.—	»
Nyersszesz adózva	201.50—202.—	»
Denaturált szesz	49.50—50.—	«

Napijelentés a gabonátőzsdéről.

A malmok elég jó keresletet mutattak, míg a kínálat igen csekély árakon kelt el. A többi cikkek változatlan árakon kerültek forgalomba.

Eladatott:

Buza, Tiszavidéki:	200 mm. 77 kg. 20.70 K.
500 mm. 76 kg. 20.90 K.	
Fehérmegyei:	200 mm. 78.5 kg. 22.— K, 400 mm. 78 kg. 21.60 K. 300 mm. 77 kg. 22.— K, 150 mm. 76.5 kg. 21.90 K, 150 mm. 76.5 kg. 21.90 K, 400 mm. 77.5 kg. 22.— K.
Pestvidéki:	4000 mm. 76.8 kg. 22.05 K, 200 mm. 77 kg. 20.70 K, nyirkos.

Felsőmagyar:	4100 mm. 77.5 kg. 22.15 K.
Tolnai:	400 mm. 76.5 kg. 21.70 K, 1100 mm. 78.5 kg. 22.50 K.
Raktárból:	2650 mm. 77.3 kg. 21.85 K, 1100 mm. 77.3 kg. 22.— K, 940 mm. 77.3 kg. 22.05 K, Mind három hónapra.
Rozs:	350 mm. 16.30 K, 100 mm. 16.25 K, 100 mm. 16.25 K.

Készpénzfizetés mellett paritásra. Az árak 100 kg.-kint koronákban értendők.

— 1913. október 30. —

(Déli zárlat.)

Buza 1913. májusra ..	11.29—11.30
Buza októberre.....	10.44—10.45
Rozs áprilisra	8.80— 8.81
Rozs októberre	7.97— 7.89
Zab áprilisra	7.61— 7.62
Zab októberre	7.24— 7.35
Tengeri 1913. májusra..	6.44— 6.46

Készáru-tőzsde 1913. október 31-én.

Fajta	100 kilogramm készpénz ára Budapestben		100 kilogramm készpénz ára Budapestben	
	Hektoliteron-kinti súly ki-lógrammban		Hektoliteron-kinti súly ki-lógrammban	
	Kor.-tól	Kor.-ig	Kor.-tól	Kor.-ig
Buza:				
Tiszavidéki	75	—	79	21.50 21.90
"	76	—	80	21.60 22.—
"	77	21.10	81	—
"	78	21.40	82	—
Fehérmegyei	75	—	79	21.25 21.65
"	76	20.45	80	21.45 21.75
"	77	20.75	81	—
"	78	20.95	82	—
Pestvidéki	75	—	79	21.35 21.75
"	76	20.75	80	21.45 21.95
"	77	20.95	81	—
"	78	21.05	82	—
Bánsági	75	—	79	21.45 21.85
"	76	20.85	80	21.55 21.95
"	77	21.05	81	—
"	78	21.15	82	—
Bácskai	75	—	79	21.45 21.85
"	76	20.85	80	21.55 21.95
"	77	21.05	81	—
"	78	21.35	82	—
Rozs elsőrendű új középminőségű (új)				16.15 16.45
Árpa takarmányáru elsőrendű másodrendű				13.65 14.05 13.10 13.55
Köles				15.30 16.20
Zab elsőrendű (új) középminőségű (új)				14.60 15.20
Tengeri belöldi új román v. bolgár				14.30 14.50 14.50 14.70
Repcekaposztá				—

Budapesti takarmányvásár. (IX. kerület, Mester-utca, 1913. október hó 31-én. A székesfővárosi vásár-igazgatóság jelentése a »Gazdasági Lapok« részére.) Felhozott a szokott községekben 139 szekér réti széna, 80 szekér muhar, 12 szekér zsupszalma, 32 szekér alomszalma, 5 szekér takarmányszalma, 16 szekér egyéb takarmány (lucerna és zabosbüköny stb.), 100 zsák szecska
A forgalom élénk.

Arak q-ként állásban a következők:
Régi széna I. r. 880—980, régi széna II. r. 660—830, régi széna csomagolása 500—560, muhar 740—940, zsupszalma 480—580, alomszalma 340—440, takarmányszalma 460—500, tengeriszár —, egyéb takarmány —, zabos-büköny 740—860, —, lóhere —, lucerna 740—840 (új), köles —, sarju — szalmaszecska 500—500. Összes kocsiszám 285. Összes súly 342.000 kilogramm.

Kimutatás

A hazai nyilvános áruraktárak és szövetkezeti gabonaraktárak gabona és őrleményforgalmáról és készleteiről.
1913. október 18 től 1913. október 25-ig.

A forgalom és készletek részletezése	Buza	Rozs	Árpa	Zab	Tengeri
	mennyisége métermázsákban				
I. Készlet és forgalom.					
Készlet 1913. okt. hó 18-án ..	4030211	268687	209955	237045	358839
Beté- (1913. okt. 18-tól) rozás (1913. okt. 25-ig) Kitá- 1913. okt. 18-tól rozás 1913. okt. 25-ig Készlet 1913. okt. hó 25-én ..	57210	6964	34088	37924	58918
	27906	19573	31209	24073	53782
	4059485	256058	212874	290896	863975
II. Az 1913. október hó 25-én megállapított készletek részletezése.					
A) Nyilvános áruraktárak					
Baros	58516	2948	2861	23789	55909
Bereettyóújfalv	4678	851	614	900	97
Békéscsaba	20300	169	1777	4918	2229
Brassó	1914	598	4285	8211	15643
Budapest	439290	144321	7000	67829	46407
Csáktornya	18965	2786	861	1170	2719
Czegléd	35094	22285	5399	1213	390
Debreczen	18372	17846	5260	5779	490
Déaványa	8224	129	3408	3415	—
Érmihályfalva	3437	6006	658	2626	—
Flume	15541	144	27622	16957	153736
Győr	5739	2481	3464	98	28581
Kaba	2358	55	165	144	2561
Karczag	27969	—	308	89	120
Kassa	4625	1917	6317	1447	1273
Kisújszállás	10573	16	2190	3571	—
Kisvárdá	4650	14200	150	100	80
Kolozsvár	8690	821	8429	5021	9893
Marosludas	681	64	2381	2015	2889
Maros-Vásárhely	2596	—	1217	5382	3595
Mátészalka	647	2210	298	199	232
Mezőkaszon	2950	79	111	1949	—
Mezőtúr	32602	25	2463	1438	—
Miskolc	18716	1206	11108	4942	261
Nagybecskerek	27637	—	456	12774	1524
Nagykanizsa	29263	7313	21496	990	3271
Nagykároly	268	2787	446	1488	—
Nagyszalonta	38883	1	1988	8473	—
Nagyszében	1640	250	323	2522	7622
Nagy-Várad	11014	182	7327	2103	1048
Nyíregyháza	14081	1869	8138	4401	1362
Nyitra	917	179	1917	355	—
Pancsova	10986	—	—	958	4063
Pozsony	8112	3240	25560	2824	—
Szarvas	28533	152	3222	1185	148
Szatmár-Némethi	6808	2761	704	4789	10.7
Szeged	6.98	500	422	—	580
Szombathely	3970	470	115.6	2742	87
Temesvár	7923	—	754	19147	1079
Verscez	5116	139	572	6542	3161
Észék	3731	—	91	1217	1020
Sziszek	555	—	240	2579	6648
Zágráb	948	153	—	6694	106
Zimony	—	—	—	—	—
B) Szövetkezeti gabonaraktárak.	8748	1310	12540	9170	148

Laptulajdonos és főszerkesztő: **ORDÓDY LÁSZLÓ.**
Felolós szerkesztő: **BUZZI F. GÉZA.**
Társ szerkesztő: **FEHÉR ZOLTÁN.**

MEGJELENT!

KODOLÁNYI-féle 1914. évi

GAZDASÁGI ZSEBNAPTÁR

teljesen átdolgozva és kibővitve, súlyra nézve könnyebb s így tényleg zsebben hordozható.

54-ik évfolyam.

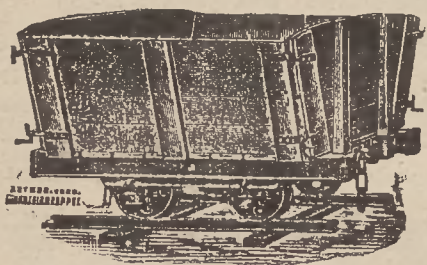
Ára helyben 2 kor. 80 fillér.
Ajánlott postai szétküldéssel 3 kor. 25 fillér. Utánvétellel küldve 3 korona 45 fillér.

Megrendelhető a GAZDASÁGI LAPOK kiadóhivatalában, Budapest, VIII. kerület, József-utca 15. szám alatt.

RÉPASZÁLLÍTÓ VASUTAK.

A beálló répaidényhez ajánlunk:

VÉTELRE

vagy

BÉRBE

kedvező feltételek mellett teljes mezei vasutakat.

ORENSTEIN és KOPPEL BUDAPEST Andrassy-ut 53. szám.

FELVILÁGOSÍTÁSOK, KÖLTSÉGVETÉSEK **dijmentesen.**

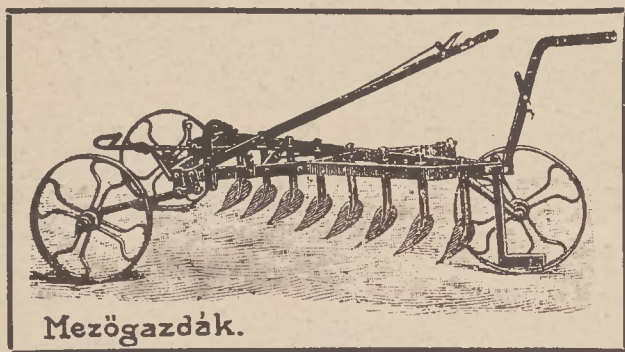
LÓTAKARÓK

Ajánlunk legjobb, legtartósabb kivitelben urasági lópokróczot. Montan takarót. Drapp angol-takarót. Egyszínű padlószőnyeget bármily színben. Egyenruha-, libéria-posztókat.

GÁCSI GYAPJUSZÖVET- és FINOMPOSZTÓGYÁR r.t.

Központi iroda: **BUDAPEST, IV., BÉCSI-UTCZA 4.** Kivánatra áriegyzeket küldünk.

TARLÓHÁNTÁSRA

Mezőgazdák.

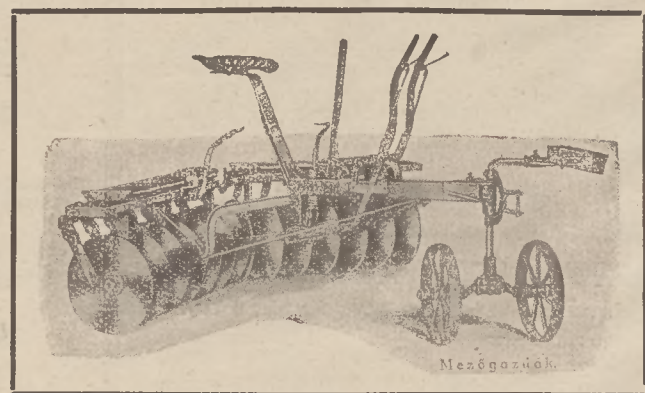
NYOLCZVASU KULTIVÁTOR.

legalkalmasabb eszközök a

NYOLCZVASU KULTIVÁTOR

és a

világhirű DEERE-féle RUGÓS TÁRCSÁSBORONA.

Mezőgazdák.

RUGÓS TÁRCSÁSBORONA.

KAPHATÓK A

MAGYAR MEZŐGAZDÁK SZÖVETKEZETÉNÉL **BUDAPEST, V.,**
Alkotmány-u. 29. sz.